

MATKAILU JA VIREYS

I

KESÄMATKOILLA KANOOTISSA

KIRJOITTI

TOHT. AUGUST RAMSAY

SUOMENSI: Aatto S.

KUVAT A. FEDERLEYN TEKEMIÄ.

—❁—
PORVOOSSA 1890.

WERNER SÖDERSTRÖMIN KUSTANNUKSELLA.

Hinta: 1 m. 75 p.

MATKAILU JA VIREYS.

I.

KESÄMATKOILLA KANOOTISSA

KIRJOITTI

TOHT. AUGUST RAMSAY.

SUOMENSI

AATTO S.

KUVAT A. FEDERLEYN TEKEMÄT.

PORVOO 1891.

WERNER SÖDERSTRÖMIN KUSTANNUKSELLA.

HELSINKI 1891,

J. SIMELIUKSEN PERILLISTEN KIRJAPAINO OSAKEYHTÖ.

To siitä on muutamia vuosia, kuin minä tein ensimmäisen pitkän matkani kanootilla. Sitä ennen olin ollut innokas astuskelija ja kesäaikoina kuljeksanut, laukku seljässä, ympäri maita. Nyt olin oppinut tuntemaan matkailijalle uuden kulku-neuvon, ja se on joka vuosi houkutellut minua uusille matkoille.

Kanootilla pitää Sisä-Suomessa matkustella. Kanoottimatkailija määrää vapaasti retkensä, pitämättä lukua tavallisista kulkuteistä, ja jos hän tahtoo poiketa maamatkalle, jätetään vene rannalle, jossa se palatessa on valmiina kantamaan häntä edelleen, taikka myöskin saattaa sen edeltä päin lähettää seuraavan matkan alkupäähän. Hän nauttii kaikkia jalkaisin matkustajan etuja eikä kuitenkaan ole kahlehdittu maahan.

Kanootilla! Mutta sehän on vaarallista, sitä paitsi vielä väsyttävää, epämukavaa j. n. e. Niin, vastaväitteitä tosiaankin on paljo suunnitellessa kanoottimatkaa. Ehkäpä sen tähden muutamat kuvaelmat kanoottielämästä voisivat haihduttaa tuota

epäluuloa ja jonkun verran innostuttaa koettelemaan tätä vaarallista kulkua sekä olla ohjeena varustautuessa.

Kuvaukset, vähäksi osaksi ennen julaistuja Sporten nimisessä aikakauskirjassa ja Matkailijayhdistyksen 1888 vuoden vuosikirjassa, eivät ole saadut varsinaisilta urheiluretkiltä, joilla nopeus tai hyvät tulokset ovat tarkoituksena. Soutu on ollut ainoastaan kulun välittimenä, soutaja oikeana matkailijana, joka on malttanut rauhassa nauttia kaikkea, kuin on sattunut eteen, ja levätessään katsella seutuja, joissa on käynyt. Matkan huviin nähden ovat siis voimat olleet vähempi-arvoiset kuin avoin mieli ja kevyt sydän. Kanootti on tullut kulkuneuvoksi matkailijalle, yhtä hyvin naiselle kuin miehellekin.

Helsingissä joulukuussa 1890.

Tekijä.

Sisällys.

Matkalla.

Saimaalla.	siv.	11
Saimaalta Päijänteelle	”	28
Kymin uittoväylä	”	39
Ätsäristä ja Virroilta Poriin.	”	46
Vuoksella	”	64
Nevalla	”	75

Ohjeita ja neuvoja.

Kanootti-matkoja Suomessa	”	81
Kanootin rakennus	”	89
Varustautuminen pitkälle matkalle	”	102
Yleisiä ohjeita	”	107

MATKALLA.

Saimaalla.

I.

Aurinko oli jo korkealla taivaalla, kuin läksimme Puumalan kirkkorannasta. Aamuhetket olivat kuluneet edellisenä päivänä tapahtuneen haaksirikon korjailemiseen. Matkamme oli alkanut huonosti. Hyvin varustettuina ja kanootit paraassa kunnossa olimme lähteneet Viipurista pyrkimään pitkin Saimaan kanavaa sisämaan suuriin järviin, ja kanavamatka oli melkein lopussa, kuin yhden veneistämme ilmoitettiin pahasti vuotavan. Ei ollut ajattelemistakaan saada sitä korja-

tuksi heti paikalla; sen tähden me mielihyvällä käytime me hyväksemme otollista tilaisuutta ja nousimme ylös päin menossa olevaan höyrylaivaan, joka juuri nousi siitä sulusta, johon olimme pysähtyneet, matkustaaksemme sillä Etelä-Saimaan suuren aukean seljän yli Puumalaan. Sinne olimme nyt saapuneet ja ystävälliseltä maakauppiaalta Konstantin Mutikaiselta saaneet kaikki välttämättömät korjaustarpeet. Uteliaan ja ihmettelevän lapsijoukon ympäröiminä oli meidän onnistunut tuketa kanootin pohjaan tullut reikä.

Pian oli suoritettu se vähäinen työ, jota Puumalan salmen hiljainen vastavirta tuotti, ja me luistimme pohjoista kohti lähimmille seljille. Tyynenä välkkyi veden pinta edessämme. Silloin tällöin vienoinen tuulen henkäys hiukan väräytti kirkasta peiliä taikka peljästynt raskaslentoinen kuikka nosti liikkeelle aaltoa. Päivä oli tullut keskikesän koko lämmössä; ainoastaan tuore vihreys ja ehkä myöskin keväinen luonnonlaatu saattoi aavistamaan, että vielä oltiin kesäkuun alussa. Me olimme kaikki kolme vähän ennen, kukin tahollansa, päättäneet pitkän lukukauden ja tunsimme nyt vapauden virtailevan suonissamme, vapauden tuosta utterasta työstä ja talviolosta pääkaupungissa. Levottoman puuhailemisen olimme jättäneet sinne jälkeemme, nauttiaksemme nyt ihan täysin määrin yksin oloa ja vapaata elämää luonnossa.

Mitään määrättyä kulkujärjestystä ei näkynyt; milloin koeteltiin voimia ja kanootit lipuivat rinnan pitkin

selkää, milloin unhottui soutu, airo vaipui ja mieli kiintyi lähirantojen kukoistukseen. Me emme olleet myöskään määränneet mitään varmaa matkan päätä päiväksemme; mitä ei ehditty tänään, saatettiin varsin hyvin jättää huomeiseksi. Edessämme oli kesä, ja se oli meidän, ja ympärillämme oli maa avoinna ja viehättävänä, ja sekin oli meidän. Täällä olimme päättäneet viettää joutopäivämme.

Edellisen päivän vahinko kohta unhottui, varsinkin kuin monella koetuksella saatiin selville, että se oli tyydyttävästi korjattu. Kuitenkin oli se vähän himmentänyt kanavamatkan muistoja, ja nykyään ympärillämme olevat maisemat myöskin puolestaan työnsivät niitä syrjään. Taitotekoinen vesitie on kyllä varsin miellyttävä soudella kanootilla, mutta siinä ollaan liian ahtaalla, sillä rantavallit rajoittavat vapautta ja suunta on joka hetki määrätty. Ihan toista oli täällä ulkona, saaria oli kaikkialla kylveltyinä, siinä täytyi sokkeloista selvittäytyä ja joka aironvedolla avautui eteen uusi näköala, uusi salmi, joista saattoi valita minkä hyvänsä. Ja ehkäpä juuri kanavamatkan mieli-johteet meissä vaikuttivat, että soudettuamme jonkun peninkulman poikkesimme pois yleiseltä merkityltä Savonlinnan väylältä laskemaan omia teitämme ilman tuota purjehdusmerkkien alinomaista muistutusta „tästä se tie käypi“.

Lähdettiin Sulkavaa kohti Saimaan läntisimpiä selkiä pitkin, joka väylä on täynnä luonnon kauneutta.

Korkeina kohoilevat rannat kummallakin puolen ka-peita selkiä, jyrkkinä supistavat kallioseinät salmia. Seutu on aution näköinen, rannoilta kuuluu ainoastaan tasatahdissa toisiaan seuraavat kirveen iskut jostakin metsänhakuulta; viljelty alue ei ulotu vesien rannoille asti, se on siirtynyt harjuille ja niiden rinteille; ainoastaan harvoin näkyy vene tai yksinäinen kalastaja.

Kuin purjehdusväylän viimeinen valkoinen kum-meli katosi näkyvistämme, olimme joksikin ajaksi irtautuneet kaikesta suuren maailman yhteydestä; höyry-veneet eivät kynnelleet näitä syrjäisiä selkiä. Ympä-rillämme oli järvimaisema kaikessa autiudessaan. Mutta se autius ei herättänyt mitään yksinäisyyden tunnetta. Järkkymätön tyyneys vallitsee perussäveleenä koko luonnossa. Kanootti ei ole täällä mitättömän pieni pähkinänkuori, vaan se vaikuttaa mielessä turvalli-suutta ja luottamusta. Jylhän vakava ympäristö ei pelota, se antaa vain lepoa; se ei näytä meren ma-jesteetillisuutta eikä vaadi taisteluun hengen edestä, se on rauhallinen kaikessa autiudessaan, se on lempeä, uinaileva. Tyyneys vallitsee, hiljainen ilta soveltuu pa-raiten tähän luontoon, ja sellaisen illan me juuri saim-me. Me livuimme eteen päin, mieli omituisella tavalla puoleksi uneksivana, ja ainoastaan kalalokin kirkuna tai korkealla ilmassa liitelevä haukka johti ajatusta ta-kaisin puuhiin ja taisteluihin.

Sisämaan luonto on yksitokkoinen, se täytyy myön-tää, yksitokkoinen matkailijalle, joka tahtoo pikajunan

vauhdilla kiiruhtaa nähtävästä paikasta toiseen. Näköalat eivät vaikuta valtaavasti, ei ole suurenmoisia, voimakkaita kuvia, joista hurmaannuttaisiin, taulu on toisensa kaltainen; varjostukset ja vivahdukset saattavat vaihdella, mutta pääluonne on aina sama. Nopealla höyrylaivamatkalla näitä järviä pitkin ei myöskään opita tuntemaan näitä seutuja, siihen täytyy panna runsaammin aikaa. Silloin vasta taulut tulevat eläviksi, tunkeutuvat katselijan koko olemukseen ja yhtyvät kokonaiseksi; silloin yksitokkoisuus haihtuu, kuvan yhtäläisyys jää huomaamatta, sillä eipä silloin enää etsitä silmin katseltavia tauluja, vaan ympäristöä tai kehystä niille tunteille ja ajatuksille, joita häiriötön, puhdas, tyyni luonto herättää.

II.

Me olimme jo jonkun aikaa tähystelleet yösijaa. Rannoilla on täällä kuten melkein kaikkialla Savossa ainoastaan joskus talo. Ne ovat siirtyneet harjuille, joilta ne kyllä näkyvät soutajalle järvelle, mutta melkoisen matkan päästä, ja jos hän lähestyy rantaa, peittävät lähimmät mäet äsken niin houkuttelevan kuvan pois näkyvistä. Sen tähden harvoin ollaan poikkeamatta rantataloon, milloin vain ohi kuljetaan; nälkä pakottaa laskemaan rantaan. Jos ruumiin vaatimukset eivät siedä sellaista odotusta, täytyy metsäpolkuja myöten pyrkiä kyliin tai torppiin loitommalle rannasta,

joka ei aina ole mikään helppo tehtävä. Ainoina tien viittoina ovat silloin enimmäkseen vain joku venevalkama, nuottatalas tai rantalato, joista paikoista ainakin vähäinen polku vie ihmisasunnoille. Miten pitkältä siitä on käveltävä, pysyy arvoituksena, kunnes päästään perille. Usein täytyy astuskella pari kolme kilometriä, ja vaivansa palkaksi tavataan sittekin ehkä vain vähäinen torppa, jossa suolakala, hapan leipä ja piimä on kaikki, mitä saatavana on, vaikka vieras olkoonkin pitkän matkan päästä ja maksakoon puhtaassa rahassa. Tänä päivänä meillä oli onnea. Kartan varsin epävarmat osoitukset, mitä koskee talojen paikkoihin, olivat tällä kertaa luotettavat. Ryhälän kylän piti olla meidän matkamme varrella, ja tuolla pilkutti jo lähin talo rantapensasten välitse; äkisti kääntyen laskimme kotilahteen, vielä muutamia airon vedällyksiä, niin keulat nousivat ylös pehmeälle rantahiekalle. Ihan hiljaa olimme saapuneet rantaan ja me ehdimme jo nousta pois kanooteistamme ennen, kuin juuri nuotalta palaava talonväki tointui ensi hämmästyksestään. Jotakin ihan uutta oli nyt nähtävänä. Suomeksi lausuttu tervehdyksemme nähtävästi rauhoitti ja vähitellen tuli vastauskin meidän „hyvään iltaamme“. Tällä välin olimme ehtineet huomata talon isännän, ja kertoen „terveysiä Helsingistä“ ojensimme kättä. Alkuun oli päästy, vait'olo loppui. Tyydyttävästi vastattua tärkeihin kysymyksiin, mistä ja minne, alkoi puhelu toden perästä. Tällä välin oli siihen kokoutunut naisia ja

lapsia, joten siinä viimein oli koko vilkas elämä illan tyynessä.

Kanootti tulee ensimmäiseksi puheen aineeksi, mitään sellaista ei ole ennen nähty eikä edes kuultu puhuttavankaan kirkkomäellä eikä kaupunkimatkoilla. Sitä on nyt katseltava ja tutkittava, jokainen pikku kohta herättää kummastusta, sen tarkoitus täytyy kertoa. Ihmeellisintä on, että koko vene on tehty purjekankaasta. Sitä koputellaan ja tunnustellaan, sen painoa tutkistellaan ja hintaa kysytään. Ihan oikein huomautetaan, että samasta rahasta saadaan kaksihankainen kuiru, mutta toiselta puolen tunnustetaan kanootti sopivammaksi huvimatkoille, ja sitte onhan sitä helppo kantaa järvestä toiseen. Vitkastellen, paremmin vain hiljaisena ajatuksena kuin pyyntönä, ehdottaa joku rohkea nuorukainen pientä koesoutua. Jos lupa annetaan, tulee siitä ilo ja riemu. Vast'alkajan ensimmäisistä kömpelöistä liikkeistä lasketellaan sukkeluuksia ja leikkiä, jotka eivät kuitenkaan kovin koske, koskapa se onnellinen on nyt saanut enemmän kokea maailmaa kuin muut. Ja me saamme mielialan lämpöiseksi; muutenpa kansan tutkimisesta ei tulekaan mitään, vaan elämä kansan keskessä tuntuu tyhjältä ja ikävältä.

Mutta me halusimme ruokaa, ja tiedämme, että sen saanti käy hitaasti. Sen tähden eräs meistä on jo ajoissa ryhtynyt toimeensa: pitämään huolta ruumiin tarpeista. Hän rupeaa emännän ystäväksi ja tekee hänen kanssaan sopimuksia ruokavaroista. Eipä se teh-

tävä ole niinkään helppo, kuivaa ruokaa saadaan kyllä, mutta jos tahdotaan vähäkään lisäksi, on siinä kohta vaikeuksia, vaikka tarpeita onkin talossa. Kyllä emäntä on halukas auttamaan, mutta hän ei ilmoittele talon varoja, niistä täytyy kyllä kymmenillä kysymyksillä hankkia tieto. — Kanoottimiehen illalliseen sitä paitsi kuuluu ihan välttämättä tee omista varoista. Nyt se tasoittelee ruumiin juomatarpeen vajavuudet. Päivällä kanoottimies ei saa ensimmäistä janon tunnetta sammuttaa vedellä, kohtuullisuus siinä vaikuttaa enemmän ja kohta totutaan tähän kuivaan ruokajärjestykseen. Illalla hän sitä vastoin haitatta voi juoda lämmintä teetä ja silloin se maistuukin mainiosti.

Rannalle jääneet ovat vähitellen nousseet taloon yhä vielä puhellen kanooteista. Ruokasanaa odotellessa ehditään vielä tehdä paljo tutkiskelemuksia, tietysti aikamme merkillisimmistä keksinnöistä, joihin luonnollisesti kanoottikin kuuluu. Vanha isäntä johtaa puhetta. Hänen nuoruutensa on ollut siihen aikaan, jolloin Savon metsäntuotteet kuljetettiin maitse Lappeenrannasta Viipuriin. Rakennettiin sitte Saimaan kanava ja minkä mullistuksen se sai aikaan rauhallsessa sisämaassa! Miten hädissään kuunneltiin vanhan „Vellamon“ ensimmäisiä vihellyksiä; nyt on höyryveineitä kymmenittäin, ja tämänkin pitäjän isännillä on osakkeita niihin. Ei tiedä, mikä siitä lopuksi tulee. Nuorempi sukupolvi ei käsitä ukon mielialaa, se on kasvanut höyryn aikakaudella, keskellä kultaisten metsä-

aikain vilkkaampia oloja; jotkut ovat olleet nykyisissä rautatietöissäkin ja sieltä saaneet laveampia näköaloja. Nyt aletaan kertoa kaikenlaisia merkillisyyksiä, kuin on nähty. Kanootti on tietysti uusin, mutta mitäpä se on polkupyörän rinnalla! Siinä oli kylän räätälistä valtti kädessä, sillä hän on nähnyt nuo hirviöt silloin, kuin oli opissa kaupungissa. — — Ja siten puhellaan yhä edelleen, kunnes ruoka on valmis.

Illallisen jälkeen puhellaan vielä hetkinen. Tarjotaan sikari isännälle ja, kuin se saadaan juhlallisesti sytytetyksi, alkaa juttelu jälleen. Puhellaan talon hoidosta ja vuoden tulon toiveista, sitte yleisemmistä oloista, kunnan asioista ja suurista valtiollisista asioista, jotka ovat päivän polttavia. Kaikista lausunnoista näkyy horjumatonta lain ja oikeuden kunnioitusta, jotka ovat yhteiskunnan lujat peruspylväät. Lausuttujen mielipiteiden perusteina ei ole valtiollisia korulauseita, vaan järjellisiä arvosteluja elämässä saatujen kokemusten pohjalla, jotka eivät ollenkaan ole samaa, kuin mitä päivälehdet usein kiihkoisesti huutavat siitä, „mitä kansa tahtoo ja vaatii“. — Rengit eivät ota osaa keskusteluun, heillä ei ole puhevaltaa, mutta he hartaasti kuuntelevat ymmärtäväisten sanoja. Ainoastaan silloin tällöin pistävät he väliin jonkun tilastollisen numeron tai jonkun yksityisselityksen. Mutta jos siirrytään asevelvollisuus-asioihin, silloin on kaikilla sama puhevalta. Ja se aina koskee niin likeisesti maanmiehen talouteen, että sen täytyy tulla puheeksi. Huo-

maamatta siirrytään sitte suurten valtioasiain alalle, varsinkin sodan ja rauhan toiveihin. Päivälehdet pitävät maan syrjäisimpiäkin seutuja tässä kohdassa muun maailman tasalla.

Tulee sitte yö ja levon tarve. Mielellään annetaan talon paras huone, pieni kammari, joka tavallisesti ei ole asuttavana. Mutta sisään astuessa herää mielessä pahoja huolia. Lepoa me halajamme, mutta sen toiveet ovat huonot. Kuin huoneen ovi avataan, löyhkää sieltä vastaan ummehtunut ilma. Turhaan koetetaan tuulettaa, ikkunat yleensä eivät ole saranoilla, vaan kiinni naulitut, ja lisäksi vielä on sisäikkunatkin edessä hyvästi tukittuina ja liistaroituina. Jos kuitenkin saadaan oven kautta jonkin verran tuuletetuksi tätä melkoisen vastenmielistä makuuhuonetta, on vielä vuoteet tutkittava. Ne paha kyllä varsin usein ovat surettavassa kunnossa ja useimmissa tapauksissa voidaan pikaisimmankin tarkastuksen jälkeen jättää tekemättäkin kysymys „onko eläviä?“ jota sentään ei käsitetä miksikään loukkaukseksi. Mehän olemme nyt Savon sisämaissa! Jos päätetään jäädä huoneesen, ovat sen tähden olkitilat lattialla paljon paremmat kuin pehmoinen vuode sängyssä. Mutta sekä ilman puhtauteen että omaan turvallisuuteen katsoen on aina varmempi sijoittua johonkin aitaan. Siellä on moitteeton lepopaikka. Aamuaurinko ei pääse sisään olemattomista ikkunoista, ilma on puhdas, itikat ja kärpäset eivät menesty siellä eikä tarvitse peljätä

muitakaan kutsumattomia vieraita. Olkia ja puhtaat lakanat tuodaan ja saali peitteenä on siinä hyvä nukkuapäivän kaikkein ponnistusten jäljestä. Minun tulee tässä totuuden mukaan tunnustaa, että viimeiset kymmenen vuotta ovat melkoisesti parantaneet puhtautta, ja se ihan varmaan on kansakoulujen ansio. Varsinkin on kestkievareissa, kuvernöörien pontevista toimista, melkein ihan poikkeuksetta tässä kohden moitteeton yösiija.

Aamulla herätetään kahvilla, jota emäntä tarjoaa. Toinen kuppi on pakollinen, otetaanpa usein osa kolmattakin, sillä kahvi, jota tarjotaan, on mainion hyvästi keitettyä. Kahvi on levinnyt syrjäisimpiinkin torppiin; jos ei muuta olekaan talossa, niin on toki kahvia, ja kahvipannua pidetään kaikkialla kunniassa. Kahvia juodaan täällä aamulla, keskipäivällä ja illalla. Olkoonpa muuten mitä mielipiteitä hyvänsä tästä juomasta, niin syrjään ne haihtuvat kanoottimatalla; kahvikuppi on silloin aina tervetullut, kahvilla aletaan siis päivä. Syötyä sitte aamiaista ollaan taas valmiit lähtemään matkalle. Rantaan tulee saattamaan kaikki talon väki ja ehkä vielä joukko naapurejakin, joille on levinnyt sanoma merkellisistä, purjekankaisilla veneillä matkustavista vieraista. Äsken tulleet pitävät nyt huolta puhelusta sill' aikaa, kuin matkatarpeita sovitellaan kanootteihin ja niitä työnnetään vesille. Oli nähty meidät järvellä edellisenä iltana, mutta ei oltu voitu saada selkoa kummallisista ilmiöistä. Joiksikin

yliluonnollisiksi oli meitä luultu ja nyt kerrotaan jonkun akan peljästyneen hyväksi hetkeksi ihan sanattomaksi, kuin näki etäällä järven seljällä ihmisiä, joilla oli tuulimyllyn siivet, kaalavan vyötäisiään myöten vedessä. Eräs kalastaja, ollen ihan yksinään laske-massa pyydyksiänsä, oli yht' äkkiä nähnyt hirviön tulevan, ja hänen ensi ajatuksensa oli ollut, että itse paholainen se siinä tuli; mutta hänen varustautuessaan pakenemaan ilmestyi vielä kaksi muutakin ja silloin tietysti tila ei enää ollut niin perin vaarallinen, sillä yksihän se vain tuo mainittu korkea herra on! Nyt oli hän saanut arvoituksen ihan selville.

Kätellään isäntää ja emäntää — temppu, jota ei saa unhottaa, mutta ei myöskään ulottaa syrjäisiin, jos tahdotaan jättää jälkeensä hyvää vaikutusta — ja me nousemme kanootteihimme.

III.

Aamun viileydessä käy soutu helposti. Viimeisestä pysähdyspaikasta mieleen tarttuncet havainnot antavat puheen ainetta. Tasaisessa tahdissa luistavat kanootit rinnakkain, ja kohta on ensimmäinen peninkulma kuljettuna. Päivä kuluu edelleen, aurinko paahtaa yhä kuumemmin, vieno aamutuuli kuolee pois, aivot liikkuvat yhä harvempaan ja säännöttömämmin, puhelu lakkaa ja kanootit hajautuvat. Aamupäivän mieliala on alkanut. Joksikin hetkeksi onnistuu matkueen musiikkimestarin houkutella kumppanit kuuluville. Jos hän osaa oikeaan säveleeseen, lyhentä-

vät hänen laulunsa soutua pitkin tyyntä avaraa selkää, mutta jos ohjelma on köyhä eikä sovitettu tilaisuuden virkistystarpeen mukaan, jää hän kohta ilman kuuli-joita. Huomio kiintyy rantoihin, ja jos vain näkyy viehättävää levähdyspaikkaa, on koko venekunta tuota pikaa turvallisessa satamassa. Riennetään virkistykseen uimaan. Säännöllinen uinti vähintään kerta päivässä kuuluu kanoottiretken järjestykseen.

Tällä välin on tullut nälkäkin ja yöpaikasta saadut voileipävarastot otetaan esille. Milloin on malttia viipyä, tehdään tuli ja laitetaan kakaota tai teetä. Sitä odotellessa koetetaan kalastusonnea; onkivapa laitetaan kuntoon ja sopivasta paikasta heitetään onki veteen. Mitään erikoista onnea meillä ei ole, huolellisesti kuljetettua matovarastoa on pahemmin ahdistanut kumppanien pila kuin kalojen syöntihalu. Siitä seuraisikin, että kastemadot eräänä päivänä taas päästettiin vapauteen. Sama huono onni on seurannut minun uistintanikin, vaikka se on saanut peninkulmittain viiltää veneen jäljestä. Milloin on seutu kalaton, milloin kulku liian kova, milloin aika sopimaton j. n. e. Jos tahdotaan syödä tuoretta kalaa pitkällä kanoottimatalla, niin on välttämätön asettua johonkin paikkaan kalastamaan oikein kunnollisesti tai myöskin ostaa sitä kalastajilta, joita tavataan. Kalastamista ei pidä laiminlyödä, varsinkaan milloin on tilasuutta lohen pyyntiin; ostaminen taas on erittäin hyvä keino tekemään ruokavaroja vaihtelevammiksi. Tällä kertaa olivat voileivät

ja kakao päivällisenämme. Lintusäilytteitämme säästimme, kunnes toiste tulisivat vielä enemmän ikävöidyiksi. Nämä yksinkertaiset päivälliset ne kohta olivatkin tavallisia meidän matkallamme. Talon etsiminen vie paljon aikaa eikä talonväkeä kuitenkaan tavata keskipäivillä kotosalla. Sen tähden kohta huomassimme, että maalla oleksiminen on supistettava ainoastaan yöpaikkoihin. Siellä syödään vahva aamiainen ja illallinen; siten tullaan hyvästi toimeen niukemmalakin atrialla keskipäivällä.

Päivällisuni maataan hyvällä halulla; parituntisen pysähdyksen jälkeen ollaan taas valmiit lähtemään vesille.

Koko päivän on ollut ukkosta ilmassa, hajalliset pilvet ovat vähitellen kokoutuneet mustaksi, uhkaavaksi seinäksi; silloin tällöin kuuluvat jyrähdykset ennustavat jo rajuilman pikaista tuloa. Tyyneyttä keskeyttää äkisti kova tuulen puuska, ja tuota pikaa pauhaa ukonilma koko voimassaan, järvi lainehtii korkealla ja valkoisena. Siinä on ankara painiskeleminen jyrkkiä laineita vastaan; ne milloin huuhtelevat kanootin kantta keulasta perään asti, milloin nostavat veneitä korkealle kuohuille harjoilleen, niin että puoli purtta on ihan ilmassa, ja seuraavana silmänräpäyksenä sukeltaa se syvälle kuohuvan aallon sisään.

Yhtä nopeaan, kuin järvivesi rupeaa lainehtimaan, se myöskin asettuu, kuin tuuli tyyntyy. Täällä ei tiedetä mitään meren mainingista. Kuin ukonilma ehti

ohitse, oli meillä taas ympärillämme peilikirkas pinta. Ilta oli tullut kaksin verroin viehättävänä virkistävän sateen jälkeen; soutu kävi helposti siksi päiväksi määrätyn matkan päähän. Metsän päällitse pilkuttivat jo Olavinlinnan tornit. Hetkisen päästä laskimme Savonlinnan laivasillan viereen.

Saimaalta Päijänteelle.

Meidän oli määrä soutaa Viipurista Kotkaan, mutta ei suoraa tietä pitkin rantaa, vaan tehden pieni kierros sisäjärvien kautta. Sillä matkalla olimme nyt päässeet Varkauteen, ja nyt oli valittava soveliaain yllimenopaikka Saimaan vesistöstä Päijänteen vesistöön, päästäksemme sitä ja sitte Kymijokea myöten merelle. Vaalimme määräsi maamatkan pituus, joka meillä välttämättä oli tehtävä Savonseljän poikki. Jos jatkoimme matkaa Kuopion ohitse Maaninkaan Tuovilanlahteen, oli maamatkan sieltä 20 kilometriä; jos sitä vastoin luo-

vuimme siitä mutkasta, oli soveliain tie lähelle Varkautta laskevaa Sorsavettä myöten ylös. Sieltä voitiin vesitse päästä ihan Savonseljän juurelle eräasen paikkaan, josta seljän poikki kartan mukaan ei voinut olla kovinkaan paljoa, enintään joku kilometri; toisella puolen oli vastassa Suonnejoen vedet, jotka laskevat Rautalammin vesiin. Tämän viimeksimainitun tien me valitsimme, ja ihan varmaan olisikin vaikea löytää viehättävämpää kanoottimatkaa.

Viiden kilometrin päässä etelään päin Varkaudesta tulee Haukiveteen Kuvansinkoskesta vesiä lännestä päin. Siitä meidän oli ylös päästävä, ja kosken alla olimme ensi kerran kovemmassa virrassa. Melomalla päästä ylös tuskin näytti mahdolliselta; nyt siitä ei missään tapauksessa voinut olla puhettakaan, koska lankkulotjia tuli ehtimiseen alas koskesta, sulkien kaapeaa tietä. Kannettuamme kanoottejamme muutamia syliä olimme taas vesillä kovassa virrassa, jossa tuli aika kova voimain koettelu. Parista pienemmästä koskesta täytyi meidän kaalaa ylös pitkin rantakiviä, vetäen kanootteja jäljestämme. Siinä saimme koetella sellaista tarkoitusta varten tehtyjen pukujemme soveliaisuutta: polvihousut, pitkät sukat ja kengät. Yhtäkkiä oltiin valmiina kaalelemaan ja yhtä sukkelaan taas täydessä urheilijan puvussa istumassa veneissämme.

Parin pienen järven perästä oli taas peninkulman pituinen joki jylhää autiota metsäseutua pitkin. Ei

mitään viljelyksen merkkejä näkynyt, koskemattomana oli salo ympärillämme alkuperäisessä viehättävässä suloudessaan. Lintujen äänet ja lukemattomat joukot parveilevia sudenkorentoja olivat ainoina elämän merkkeinä, ja meidät itsemmekin valtasi tyyneys, ääneti meloimme eteen päin. Yksin laulajammekin Paraisten laulut vaikenivat itsestään, jos niiden muutenkaan annettiin kylvellä suolaa meidän sisävesiretkellemme. Täällä olisi epäsointu tullut liian häiritseväksi. — Kautiin Osmajärven selkää pitkin saavuimme auringon lasketessa Sorsakosken sahalle.

Siellä soimme itsellemme lepoa pari päivää. Me olimme nyt soutaneet viikkokauden, kanootit tarvitsivat puhdistusta ja voittoa; väri oli monin paikoin hankautunut pois, niin että oli käytettävä talia ja öljyä. Pesua odotti myöskin vaatevarastomme. Eipä maalla olo sentään suinkaan ollut ainoastaan pakosta viipymistä. Leppävirta, joka oli syrjässä tältä valitsemaltamme tieltä, oli liian houkutteleva, voidaksemme jättää sitä ihan näkemättä. Sen tähden teimme puolentoista peninkulman pituisen maamatkan kirkonkylään sen kuuluisan virran varrelle. Muun ajan käytimme tuotteliaasen lohen pyyntiin Sorsakoskesta; olipa matkueemme vallan hajotakin, kun nuorin meistä, laulelija, tahtoi kokonaan vaihtaa melansa onkivapaan.

Viimein olimme taas valmiit lähtemään vesille ja pujotellen Sorsaveden, kuten sanotaan, 365 saaren välitse pääsimme viimein tien päähän, Savonseljän juurelle.

Mutta mahtavan harjun sijasta, kuten tietysti olimme maantieteen koulukurssien ja karttain mukaan odottaneet, näimmekin alavan, soisen metsäseudun ja sen läpi kaivettuna uitto-ojan! Suuri joukko rannalla puuhailevia tukinuittajia kokoutui heti ympärillemme tarjoamaan apuansa kanoottiemme nostamiseen varsinaisen, sillä kertaa kiinni olevan vedenjakajan, pienen sulkuportin, ylitse, jolla tarpeen mukaan tasoiteltiin veden korkeutta harjun kummallakin puolella. Tarjous otettiin vastaan; parin minuutin päästä istuimme veneissämme sulun toisella puolella melomassa ojaa myöten „harjun“ poikki, joka tässä onkin vain 100 metriä leveä!

Me olimme nyt Keski-Suomen laajan vesistön itäisimmän haaran äärimmässä päässä, niin sanoaksemme Kymijoen yhden latvahaaran lähteillä. Matkamme suunta oli nyt selvillä, myötävesiin alas merelle. Edessäimme oli uusi maantieteellinen alue, meille kaikille tähän asti ihan tuntematon. Ehkäpä autio seutu juuri sen tähden tuntui meistä vielä autiommalta. Oli ihan, kuin olisimme yht' äkkiä joutuneet loitos sydänsaloille, ja sillä mielellä kyntelimme yli kaksipeninkulmaisen Suonteenseljän. Kimakka vihellys viilsi ilmaa, valkoinen savupilvi siellä päin, josta ääni tuli, ilmoitti sen tekijän, puhkuvan veturin. Meiltä oli ihan unhottunut, että Savon rata oli poikennut tänne syrjäiseen seutuun, unhottunut, että Suomessa suuret sivistyksen välittimet huolellisesti karttavat viljeltyjä ja tiheään asut-

tuja paikkoja. Meidän oli kanooteissamme kilvoiteltava tämän saloradan matkustajaliikkeen kanssa, ja tällä kertaa me voitimme, sillä me edustimme matkailijain virtaa, vaan rautatiellä kulki ainoastaan joukko raskaita hiekkavaunuja. Saavuttuamme Suonenjoen kirkonkylään, näimme kyllä, että se ripeästi eteen päin menevä paikka olisi kyllin arvokkaasti voinut ottaa vastaan monta kertaa suuremmankin matkailija-joukon: olimme yht' äkkiä joutuneet keskelle suurta maailmaa. Sananlennätin- ja puhelankoja risteilee leveäin, hyvästi rakennettujen katujen poikki, joilla elämää ja liikettä näkyy joka askeleella. Rautatie-asemalta läksi sivurata Iisveden satamaan, kaikki osoitti kehittyneitä oloja — tai ainakin, että odotellaan jotakin suurta. Vielä oli liian aikainen ratkaista, kumpiko oli oikein.

Mietiskellen tätä arvoitusta laskimme, syötyämme sotilaspäivällisen Suonenjoen reserviväen majassa, alas 8 kilometrin pituista jokea myöten Iisvedelle satamapaikkaan. Uteliaisuutemme oli kiihtynyt. Uuttahan oli sellaisen sisäsataman elämän näkö, jolla on satamarata ja kaikenlaiset uus'aikaiset liikeneuvot. Niin, siinä me nyt olimme, kolme kanoottia kulkuväylällä, ei mitään muuta liikettä, ei yhtään alusta; niin pitkälle, kuin nähdä voi — ja näköala on tässä avara — ei yhtään kylää, tuskin torppaakaan; ei karttakaan antanut tässä mitään parempaa päätöstä, vaikka olisi vedetty suurikin ympyrä. Tulevaa liikettä sitä siis varustauduttiin ottamaan vastaan, me siis olimme kuitenkin

saloseudussa, Suonenjoki oli vain haihtuva unelma, rauha vallitsi taas ympärillämme, ja pysähtymättä satamaan meloimme me edelleen. — Yöksi pääsimme Vaajasalmen kylään Rautalammille, matkamme pohjoisimpaan mutkaan.

Seuraavana päivänä kääntyi matka etelää kohti ja me laskimme loistavasti alas Nokisenkoskesta — ensimmäisestä myötäkoskesta matkallamme. Täydellisesti luottaen vaajasalmelaisten ilmoituksiin uskalsimme ryhtyä siihen laskuun, tarkastelematta edellä päin; kosken näet sanottiin olevan puhdistettu, „oikein ruunun kulku“, kuten se rauhoittava lausunto kuului. Laskun onnistuminen kartutti rohkeutta ja kiihotti halua uusiin koetuksiin. Niitä meidän ei tarvinnut kauan odottaaakaan. Jo heti seuraava Tyyrinvirta vei meitä soutamatta pari kilometriä kuohuvalla vauhdilla, vaikka se kyllä ei olekaan mikään oikea koski. Päästyämme Rautalammin ihanaseutuiseen kirkonkylään saimme tarkkoja tietoja, mitä kaikkea meillä oli odotettavana matkalla Jyväskylään. Koskista tuli aika pitkä luetelo: muutamat kelpaavia kanootilla laskettavaksi, toiset rajuja, missä pääväylä pitkin vasenta, missä pitkin oikeata rantaa — niin, oli siinä paljon pantavaa muistiin, päästäksemme elävinä ja eheinä kaikista niistä vaarapaikoista. Oli siinä vähä tottakin leikin seassa, kuin kihlakunnan tuomari, hupaisa isäntämme kauliassa Ropolassa kirkonkylän vieressä, toivottaessaan meille onnea matkalle sanoi toivovansa, että hänellä

ei enää kihlakunnassaan tarvitsisi olla mitään tekemistä meistä.

Oli lauantai, kuin läksimme Rautalammilta. Juhanuksena, maanantaina, oli rippikoulunuoriso pääsevä ehtoolliselle. Paljo kulki sentään seudun asujamia kirkolle ja kirkonkylään tekemään aaton aattona ostoksiansa ja hoitelemaan maallisia asioitansa. Ja koska vesitie on täällä tavallisin, oli meillä onni tavata koko laivasto kirkkoveneitä, jotka lyhyessä tahdissa liikkuvain 7—12 airoparin voimalla kulkivat ohitsemme. Että me olimme jotakin uutta näillä vesillä, tuli pian selville. Muuten niin vakava käytös kirkkoveneissä muuttui heti, kuin meidät nähtiin, ja kuin arvokas perämies ehti tehdä meille kysymyksen samaan tapaan, kuin rajavartia pyytää passia, pääsivät kaikki kielet valloilleen. Kuului siinä huudahduksia monenlaisia kunkin luonteen mukaan; vanhat ämmät lausui-
vat ilmi inhoansa tuollaisia itsepäisiä hukuttautumisy-
rityksiä kohtaan ja kylän keikari tiedustamalla tuol-
laisen veneen hintaa ilmasi salaisen halunsa saada
sellaista kanoottia, voidakseen siinä soudellen koti-
rannassaan näyttää mahtavuuttansa seudun impyeille.
Alussa tämä elämä tuntui varsin iloiselta, mutta kuin
veneitä kohdattiin kymmenkunta, toivoimme viimein
päästä jo niistä rauhaan. Mielihyväksemme näimme,
kuin huimaavaa vauhtia laskimme Konnekoskea alas
peninkulman laajuiselle Konnevedelle, sen seljän ole-
van tyhjänä noista kiusanhengistä.

Kova pohjatuuli nosteli korkeita aaltoja, jotka vaativat täyttä tarkkaavaisuutta, mutta sepä myöskin vei meidät tuota pikaa aukean seljän yli, niin että illalla laskimme Siikakoskella tyneen satamaan.

Seuraava päivä valkeni kesäisen lämpöisenä ja kirkkaana. Nyt meidän oli tehtävä paras matkamme, sillä olimme päättäneet illaksi — juhannusaatto-illaksi — ehtiä Laukaan kirkonkylään, jonne oli matkaa viisi peninkulmaa. Alku oli hyvä Siikakoskea alas. Matkan päästä kuului kosken kohina, varovaisuus kyllä kehoitti silmämäärältä tarkastamaan paikkaa, mutta rannalle kokoutunut pyhäväki herätti turhamaisuuttamme ja yllytti rohkeasti koettamaan laskua alas ilman mitään valmistuksia. Olihan sitä paitsi rauhoittavakin tuo ainainen vakuutus „ruunun kulku“, joka merkitsee, että koskessa ei ainakaan ole kiviä. Joka hermo jännityksissä ja sydän sykkivänä, tunsimme virran tarttuvan kanoottiin ja vetävän meitä kuohuvaan syliinsä. Kovasti kouristettin airoa pysyttämään alusta pitkin virtaa; huimaavalla vauhdilla syöksyttiin alas, korkeina kohoilivat kuohuvat vasta-aallot köngäksen alla, seuraavana silmänräpäyksenä ryntäsimme niihin — ja onnellisesti päästiin tyynelle vedelle. Voitto oli saavutettu, joka pani rohkeuden ja itseluottamuksen kasvaamaan. Yhtä rohkeasti laskettiin alas Karrinkoskesta, ja me saavuimme Kellankoskelle. Siinä myllyn sulut peittivät rantaa ja koskea, niin että tarkastus tuli välttämättömäksi. Neuvoteltua ja varsinkin muutamain

myllyrenkien jyrkän kiellon tähden päätimme nostaa kanootit pahimman paikan ohitse. Jos meillä jo nyt olisi ollut se kokemus, kuin sittemmin saavutimme, niin emmepä olisi pitäneet vähääkään lukua myllärien lörpöttelystä; vaan nyt olimme vasta alkavia emmekä uskaltaneet liiaksi luottaa laskutaitoomme, se olisi ollut uhoittelemista. Muutamien kilometrien päässä laskettiin taas eräästä koskesta ihan arvelematta. Sitä ei ollut kartassa merkittynä eivätkä rannoilla tavatut ihmisetkään olleet sitä maininneet, niin että emme tienneet yhtään varoa. Siten tulimme saamaan taas voiton, joka oli vielä loistavampi kuin Siikakoskella.

Tämän urhotyön ilo tarvittiinkin korvaamaan vähän ennen tapahtunutta vastoinkäymistä. Eräs hyväntahtoinen soutaja oli näyttänyt meille oikotien, mutta se veikin meidät lahden pohjaan, jossa maa oli edessä. Kääntyminen takaisin olisi tuottanut meille peninkulman pituisen kierroksen niemen ympäri. Lähetettiin tarkastelemaan, miten leveä se oli -- kilometrin matka, oli vastaus, ja raivaamatonta maata, aitoja ja ojia. Paha oli pula. Silloin tuli rantaan muutamia ripeitä tyttöjä ja poikia; ruvettiin pyytelemään apua kanoottein kantamiseen kannaksen poikki, mutta sitä miehet vastustivat, se olisi heidän vapaapäivänsä haaskaamista ja heidän rauhan nauttimisensa häiritsemistä. Diplomaattisella taidolla saimme tytöt puolellemme; he tarttuivat kanootteihin ja kevyesti kuin tanssissa riennettiin yli aitojen ja ojien, jäljessä vitkastelevat

rengit, jotka olivat vähän hämillään tyttöjen reippaudesta.

Jännitys koskissa, joissa tarvitaan kaikki voima, tahto ja mielen maltti yht' aikaa käytäntöön, jätti jälkeensä vastavaikutuksen. Äärettömänä, ikävänä, lohduttomana sen tähden oli edessämme parin peninkulman pituinen, peilikirkas Kynsivesi. Turhaan tarkasteltiin karttaa, päästäksemme auringon paahteessa, ilman vähintäkään virkistävää tuulen henkäystä, soutamasta kohti etäisyyttä, jossa vain vesi rajoitti näköalaa. Kuin laulajamme silloin viritti Paraisten kalkkivene-renkien valituksen:

Ja paljo huolt' on maailmassa,
 Vaan kalkkijaalaa kuljettamassa
 Yl' Porkkalan seljän, se sentäänkin
 On kiusa suurin ja harmikin —

kuunneltiin laulua mielellään, myönnettiin se todeksi ja pyydettiin uudestaan. Mutta kaikellahan se on pää, niin Kynsivedelläkin. Maisemat herättivät taas väsyvää mieltä, laskeutuva keskikesän aurinko viehätti, ja koskien ja virtojen avulla saavuimme puolen yön aikaan Laukaan kirkkorantaan.

Kokkotulet olivat jo palaneet loppuun, äkkijyrkkä Saraakallio, jonka juurella Rautalammin ja Saarijärven vedet seoittelevat laineitansa, oli siinä mustana hienoisena, ylös nousevan sumun verhossa, ei edes sielläkään leimunnut mitään huvitulta. Me olimme aikaisemmin

Simonankoskelta kiiruhtaneet edelleen, vaikka kylän viuluniekkan äänet houkuttelivatkin pysähtymään. Toivoimme kirkonkylässä saavamme nähdä juhannusyön viettoa suuremmalla tavalla kuin siellä syrjäkylässä. Toivomme pettyi, ja töin tuskin saimme viimein yö-sijaa.

Seuraavana päivänä saavuimme määrättyyn pysäyspaikkaamme, Jyväskylään. Matka Saimaalta Päijänteelle oli onnellisesti suoritettu — vesitse, jos ei oteta lukuun kanoottien kantamista sulkuovien, myllyjen ja pahimpien virtapaikkojen ohitse.

Kymin uittoväylä.

Laskien myötävirtaan olimme joutuneet hiljakseen uiskentelevien tukkien sekaan, jotka eivät täällä ole enää lauttoihin kiedottuina, vaan valloillaan joessa, joka niitä hitaasti, vaan varmasti kuljettaa alas mereen. Me olimme nyt seuranneet metsää sen matkalla etäisimpien järvien rinteiltä. Olimme nähneet talvella hakattuja puunrunkoja vieriteltävän veteen ostajan puomien turviin ja, nuorakelan yksitokkoisesti, valittavasti naristessa, vähitellen etenevän kotirannoilta. Siellä nyt ainoastaan paljas kannokko oli muistona tilan entisestä

muhkeudesta, sen metsästä, vaan ehkä se myöskin oli merkinä talon alkavasta vauraudesta, jos huolellinen vakavuus osasi pitää vaaria metsästä helisevän rahan uudessa muodossa. Mutta eipä aina oltu osattu kultavirran paisumis- ja laskeumis-vaihtelussa säilyttää keski- korkeuden vakavaa rantarajaa. Talo jäi paljaaksi, kuin virta kuivi; siellä oli luodeaika alimmillaan, kuiva metsäkangas ei enää vetänyt puoleensa tulvia.

Mutta tukit, se pääoma, menivät edelleen, tanssivat alas koskista, ne koottiin jälleen puomien sisälle hinattiin yli järven, ne pulikehtivat taas seuraavassa kuohussa, yhtyivät toisilta tahoilta tuleviin lauttoihin ja jatkoivat yhä suurenevissa joukoissa matkaansa läpi maan. Tuhannet olivat kasvaneet kymmeniksi tuhansiksi ja kymmenet tuhannet sadoiksi tuhansiksi. Nyt oli päästy Kymijokeen, kahleet oli taas päästetty auki, virtaava vesi hoiteli kuljettamista ilman köysiankkuria ja hevostiertoa. — Näiden lukemattomain omiin valtoihinsa jätettyjen tukkien kanssa me nyt saimme jonkun aikaa kulkea samaa tietä.

Ihan vieraita nämä matkakumppanit tosin eivät olleet meille, mutta tuolla ylhäällä järvissä olivat ne aina olleet tarkasti vartioituina, meidän tarvitsi vain kiertää säännöllisiä lauttoja, ja aina siellä oli hyväntahtoisia tukkimiehiä aukomassa tietä ahtaissa paikoissa. Yksin koskissakin voitiin tukkien laskeminen keskeyttää meidän matkamme turvaamiseksi. Tässä oli toisin. Meidän kumppanimme seurasivat nyt omia

ja virran lukemattomia oikkuja, niihin täytyi meidän mukautua, ja kohta huomasiimme tarvittavan suurinta valppautta.

Uittoväylä kulkee keskellä uomaa, jossa vesi on virtavin. Estämään tukkeja ajautumasta maalle tai tarttumasta mataloille rannoille on kiinnitetty yhtämittainen puomi pitkin kumpaakin rantaa, muutamain sylien päähän maasta; siinä on tukkien kujoset. Siellä täällä on aukkoja uivassa aidassa, joka on kiinnitetty pohjaan lyötyihin paaluihin, niin että liike rannalta toiselle ei ole kokonaan keskeytetty. Niistä porteista päästään tukittomaan kulkuväylään pitkin rantaa. Mutta voidaanpa puomin päällitsekin rohkeasti soutaen päästä sinne vaarattomalle vedelle. Soudetaan vain suoraan puomia kohti, se painuu kanootin alla, ja niin luistetaan ylitse. Jos tempu ei onnistu, vaan kanootti jää tukille, sysätään vain melalla puomista, niin heti taas ollaan irti. Mutta sukkeluutta siinä tarvitaan, että virta ei saa venettä valtoihinsa. Jos perä ehtii painua virran mukaan, jää kanootti pitkin sivuansa puomille, ja se tila ei enää ole turvallinen. Välistä ei päästä tämän uivan karin päällitse ilman apua, mutta kahden tai kolmen kanootin alla painuu se aina.

Rantaväylän edut ovat kuitenkin hyvin vähäiset. Aidat ulottuvat kauas veteen, oksaiset, tuulen kaatamat puut ja terävät seipäät kavalasti väijyvät matalassa vedessä, jysäys niihin ei ole mieluista kanootille

eikä siellä muutenkaan ole virrasta kulun apua. Me kuljimme siis yleensä samaa tietä kuin tukit.

Missä nyt istuimme veneissämme, juoksi joki tyyneenä ja leveänä vetisen niittymaan keskitse. Tukit uinailivat auringon paahteessa ja jo hiljaisellakin soudulla kuljimme me pikavauhtia, noihin hitaihin kump-paneihin verraten. Joitakuista niistä oli väsynyt matkustamaan ja painunut pystyyn, niin että vain päätä hiukan näkyi veden päällä, varoittaen meitä lähelle tulemasta. — Sellaista se oli kulku, kunnes seutu muuttui.

Joki tuli virtavammaksi, me kuulimme matkan päästä Mankalan koskien kohinaa ja tukit alkoivat elää. Ensimmäiset olivat jo luistaneet alas koskesta ja ne, joiden vuoro sitte ensin oli lähteä, kääntyivät vähitellen pitkin jokea. Väylä näytti sen tähden ihan selvältä, kuin koski alkoi meitäkin vetää. Hyvin sääntillisillä aironvedoilla meidän oli helppo ohjata pursiamme alas kiiruhtavien matkakumppanien keskitse. Me kuljimme parempaa vauhtia kuin ne, ja sen tähden meidän ei tarvinnut peljätä mitään sysäyksiä jäljestä tulevilta. Onnellisesti pääsimme itse koskesta, ainoastaan säännöttömät pyörteet ja vasta-aallot sen alla olivat jäljellä. Mutta siinäpä olikin vastuksia ja vaaroja, me olimme joutuneet Skyllasta Karybdikseen. Tukit, jotka koski oli herättänyt unestaan, kiertelivät unen pöpperössä mikä minnekin ennen, kuin jälleen löysivät tietä edelleen. Pyörteen mukaan kiertelivät ne moneen kertaan takaisin pitkin rantaa ylös puoli-

koskeen, joka ne tempasi uudestaan virtaan aina uusien kumppanien seuraan. Siinä kiehui kuin padassa; monenmoisesti pyörrellen hyökyivät pölkyt rannasta toiseen ja sitte vähän matkaa alas päin, jossa ne taas oikullisesti asettuivat poikki tien. Ne olivat meille kiusana kuin lammaskatras ajajalle maantiellä. Ja siinä sekamelskassa meidän täytyi päästä eteen päin, mutta ei mielin määrin pujotellen. Kanoottia täytyi tarkkaan pitää virran suunnassa, heilahtaminen olisi kaatanut, ainoastaan hiukan saattoi kiertää, ja kuitenkin oli kartettava jysäyksiä, varsinkin vastantuleviin tukkeihin. Mutta parempi kuin tehdä äkkikäännöksiä, kiertääkseen poikittain edessä kuohuvassa virrassa olevaa tukkia, oli laskea rohkeasti suoraan sitä kohti, se upposi siivosti kanootin painon alla.

Kulkutie muuttui joka sekunti. Mistä toinen kanootti juuri pääsi ihan helposti, siinä toisen piirittivät seuraavana silmänräpäyksenä joka taholta päälle tunkeutuvat hirret. Yht' äkkiä keräytyi tiheä lautta piiritetyn ympärille, ja kanoottimies sai tukeilla hypiskellen vetää jäljestään venettänsä avovedelle. Hienot tukit eivät kuitenkaan kantaneet miestaakkaa, niin että oivallinen jalkakylpy seurasi tuosta tukkilautalle noususta.

Me olimme jo päässeet neljä koskea, suurella vaivalla kantaneet kanootit jyrkkää kalliorantaa myöten viimeisestä viidennestä pahimman paikan ohitse ja taas nousseet veneihimme, kuin virrassa sen alla meitä koh-tasi uusi vastus. Rannasta ulkonevalle kalliolle oli

ajautunut uivia tukkeja suureen ruhkoon sulkemaan virtaa, joka painoi sille puolelle. Ja joka uusi tukki, joka siihen koski, saattoi tuon säännöttömän sulun horjumaan. Kaikki oli hyvin irrallisessa tasapainossa. Nyt piti päästä tuon uhkaavan paikan ohitse, koskematta siihen. Kaksi meistä oli jo onnellisesti päässytkin suvantoon ja kolmas tuli suoraa tietä ihan jäljestä. Mutta hänen seuraansa yhtyi pari noita epäluotettavia kumppaneja ja yhteiseksi tien pääksi tietysti tuli tuo vaaran paikka. Liian myöhä oli enää päästä syrjään, seuraavana silmänräpäyksenä sukelsi jo kanootti muutamain pitkällä olevien hirsien alle, jotka olivat juuri sen verran koholla vedestä, että kanootti paraiksi sopi uimaan niiden alatse. Ensimmäinen sysäys torjuttiin käsillä. Koska kanootti on niin kevyt, voitiin vauhti pysäyttää, ja kuin tukit olivat lujasti kiinni, oltiin selvittynä myöskin uhkaavasta vaarasta. Muutamalla voimakkaalla sysäyksellä hirsistä vapautettiin kanootti vankeudestaan. Vaan kova virta oli jo alkanut painaa sitä veden alle, niin että istuinpaikka vähitellen tuli täyteen vettä. Puolikylypyyn se seikkailu päättyi, mutta me opimme siitä, että rantaan ruhkoutuneet tukit ovat vaarallisemmat kuin vapaasti uiskentelevat. Näitä sattunaisia, yhä vaihtelevia ruhkoja on kartettava.

Muutamain päivien päästä olimme onnellisesti päässeet alas koko joesta, ja kuin Kyminsuussa otimme jäähyväiset puisilta matkakumppaneiltamme, jotka yksitellen lipuivat lajitteluvajaan ja sieltä kukin merkkinsä mu-

kaan edelleen eri isäntien lauttapuomien sisään, meillä oli selvillä, että Kymijoki kyllä on oivallinen uittoväylä, mutta vaivalloinen, jopa vaarallinenkin tie kanoottimiehelle. Pienen merenlahden poikki näkyi nyt matkamme pää, Kotka, ja tukit myöskin olivat päässeet turvalliseen satamaan, sillä siinäpä on saha sahan vieressä joka taholla.

Ätsäristä ja Virroilta Poriin.

Helpotuksen huokauksella tervehdin junan lähtömerkkiä, kuin aamulla 8 päivänä kesäkuuta viimeinkin istuin matkaan valmiina vaunussa. Toukokuu oli ollut lämmin, kesän kaltainen, ja kaunis oli ilmoiltaan kesäkuun alkukin; pääkaupunki tuntui jo sietämättömältä. Nyt olin vapaa ja riensin taas kanoottimatkoilleni. Muutamain viikkojen viettäminen kanootissa oli edellisistä kesistä muuttunut oikeaksi tarpeeksi. Tällä kertaa oli matkaohjelmana meno Vaasan radalla Hämeen vesistön pohjoisimpaan päähän ja sitte lasku sitä ja Kokemäen-

jokea myöten merelle. Minä olin siis ostanut lipun Ätsärin asemalle, jonne kanootti oli muutamaa päivää ennen lähetetty tavarajunassa.

Ahdasta oli junassa, pääkaupunki muutti maalle. Ystäviä ja tuttuja oli kaikissa vaunuissa, muuttomatkalla huviloihinsa tai talonpoikaisseutuihin. Ja minä sain vastata tuhansiin kysymyksiin matkani tiedustelijoille; kanoottipukuni ilmaisi, että aikeeni eivät olleet ihan tavallisia. Kyllä kymmenestikin olin jo ehtinyt kertoa samat asiat: että kanootti ei ole vaarallinen, että kanootti on oivallisin kulkuneuvo sisämaassa matkailijalle, että kanootti tuottaa enemmän virkistystä kuin makaileminen kesäasunnossa — kuin pysähdyimme Riihimäelle. Siellä tapasin yhden matkakumppaneistani, Itä-Suomen edustajan, viipurilaisen. Meitä oli nyt kaksi vastailemassa kysymyksiin; hän, ollen ensikertalainen, ei voinut vahvistaa minun sanojani omilla kokemuksillaan, mutta ehkä paljaalla läsnäolollaan, sillä hän ei ollut vielä koskaan istunut kanootissa, eikä edes nähnytkään käytettävänsä venettä, joka oli sekin edeltä päin lähetetty tuonne ylös, ja kuitenkin hän oli kyllin rohkea heti antautumaan laajaan selittelyyn. Jos hän olisi kolme viikkoa myöhemmin tavannut niitä, jotka nyt niin epäuskoisesti kuuntelivat minun käännytysyrityksiäni, niin hän olisi ihan varmaan paremmin kuin minä saanut heitä käännetyksi, hän olisi silloin ollut elävänä, pitkältä matkalta palaavana esimerkkinä minun mietelmistäni.

Toijalassa tuli kolmas triumviraatin rengas, Länsi-Suomen edustaja, turkulainen.

Ätsärin asema on kuuluisa luonnonihanasta paikastaan, eikä ainoastaan sen tähden, että se on ikään kuin virkistävä kosteikko Vaasan radan seutujen yksitoikkoisuudessa, vaan myöskin verraten mihin hyvänsä ylisteltyihin sisämaan paikkoihin. Täydestä sydämestä yhtyen siihen lausuntoon päätimme päivämme. Mutta yöllä tapahtui ilman vaihdos. Jäätävä pohjatuuli karkoitti pois lämmön, taivas oli peittynyt pilveen, kaikki oli harmaata ja autiota. Ja me saimme edellisen illan mietelmiimme liittää sen vanhan lisäyksen, että auringon paiste ja tyyni ovat välttämättömät, ennen kuin sisämaan luonto voi viehättää. Auringon paiste ja tyyni, niin, niistä meillä ei ollut merkkiäkään, kuin läksimme vesille ensi kerran tällä matkalla. Eipä mieli suinkaan ollut iloinen soutuessamme ensimmäistä selkää, ja ensikertalainen meistä vakuutti ihan jyrkkään, että hän olisi luopunut koko yrityksestä, jos meillä olisi myötätuulen sijasta ollut vastatuuli. Näin nuristen pääsimme järven suuhun ja Inhan rautatehtaalle, ensimmäisen kosken niskaan. Ystävällinen kutsu viehättävälle aamupäivän kahville viivästytti alaslaskua, ja kuin viimein taas kävimme veneihimme, näyttivät kahvipöydässä lausutut onnentoivotukset heti toteutuneen, taivas selvisi ja samalla koko mieliala. Hyvä onnemme oli alkanut ja se seurasi meitä uskollisesti aina Poriin saakka. Kaikkiialla, missä kävimme maissa,

vakuutettiin, että meidän tulopäivämme oli ensimmäinen poutapäivä pitkään aikaan, ja me puolestamme saatoimme vastata, että me tuskin olimme edes kastuneetkaan sateesta. Epävakainen sää vaihteli aina meidän eduksemme. Se oli minun vanha onneni kanoottimatkoilla tai ehkä ei minun, vaan yleensä kanootin.

Kulkuväylä Inhasta aina suureen Toisveteen Virroille, 30 tai 35 kilometriä, on vaivalloinen kanoottitie. Vesistö on täällä joukko pikku järviä, välillä virtavia jokia ja ne täynnä mataloita kivikkokoskia. Meillä ei ollut täällä perattua „ruunun kulkua“, jonka tähden meidän, vaikka kosket eivät olekaan korkeat, useimpien täytyi kantaa kanootit pahimpain paikkojen ohitse. Rannat sitä paitsi olivat enimmäkseen vielä sopimattomat kulkea, niin että maamatka tuli erittäin vastukselliseksi; kanootti olalla täytyi hyppiä kiveltä kivelle, kiipeillä kaatuneiden puiden päällitse tai kaalessa suota. Sen tähden me, missä vain suinkin soveltui, annoimme kanoottien tyhjinä lipua alas koskista. Kaksi miestä tarvittiin nyt kuten kantaessakin kuljettamaan kutakin kanoottia. Toinen piti nuorasta, toinen airolla pysytteli kanoottia ulompana rannasta, että se ei kolahtelisi kiviin. Miesten täytyi kulkea tasan virran nopeuden kanssa, sillä jos kanoottia pidätettiin, tapahtui helposti, että aalto vähitellen painoi sen veden allē, taikka kaatui se jossakin pyörteessä. Kaikki irtonaiset tavarat sen tähden koottiin pois istuinsijasta. Sen laiminlyöminen voi tuottaa arvokasten tavarain vahinkoa. Niinpä

tapahtui kerran (toisella matkalla), että kenkä kanootin kaatuessa jäi koskeen; toisen kengän onnellinen isäntä sai sitte paljain jaloin tallustella, kuin saavuttiin lähimpään kaupunkiin, jossa pukuvarasto voitiin täydentää.

Monta oli kuitenkin sellaistaakin koskea, joista voimme laskea alas, tulipa niitä yhtä enempiäkin, kuin oikeastaan olisimme toivoneet. Se oli erään sillan alla, me emme luulleet siinä olevan edes mitään virtaakaan, mutta ihan yht' äkkiä pudota tuiskahdimme alas pienestä köngäksestä toinen toisemme perästä. Kanootti pysähtyi äkisti köngäksen alle ja päälle pakkautuva vesi huuhteli takaa päin ja painoi kanootin syväälle ennen, kuin ehdittiin saada sitä jälleen vauhtiin. Tällä kertaa päättyi kaikki ainoastaan oivalliseen istumakylpyyn, mutta kyllä on kartettava laskemista jyrkistä köngäksistä, vakkapa ne olkootkin mataloita.

Kaikista vastuksista huolimatta saatoimme kuitenkin olla varsin iloiset, että olimme valinneet Ätsärin lähtöpaikaksi. Kiemurteleva kulkuväylä tarjosi alin omaa katseltavaksi vaihtelevia maisemia; täällä meillä ei ollut Saimaan yksitoikkoisia metsärantoja, ympärilämme näkyi viljavia vainioita ja vauraita taloja. Viljelys tuotti elävyyttä kaikelle sille kukoistukselle, jota luonto on levitellyt näihin syrjäisiin seutuihin. Elvyttävänä valtimona on vesiväylä, me siis matkustimme juuri sitä tietä, jolla oikein on tilaisuutta oppia tuntemaan seutua, ja kulkuneuvomme, kanootti, oli ainoa mahdollinen päästä yhtä mittaa järvestä järveen. Ve-

ncellä matkustaessa olisivat kosket olleet voittamattomina esteinä. Maantiet harvoin käyvät pitkin rantoja; niitä kulkiessa matkailijalta jäävät paraimmat paikat näkemättä. Kanootilla täytyy matkata, oppiakseen tuntemaan Ätsäriä ja Virtoja. Siitä olimme ihan selvillä, kuin toisen päivän iltana laskimme viimeisestä koskesta Toisvedelle, ja samoin siitäkkin, että täällä oli matkailijoille tie, joka luonnon kauneudelta kilvoittelee sisämaan kuuluisimpien seutujen kanssa. Matka Kahilanjärvestä virtaa myöten Volanterin mukean kartanon ohitse Toisveteen on tavallansa ihan verraton. Muutaman kilometrin alalla on siinä koossa oikeita helmiä sisämaan eri näköaloista.

Volanterissa saimme katsahtaa näiden seutujen varakkaasen talonpoikaiskotiin. Päärakennus oli siinä, kuten yleensä kaikkialla Ätsäriässä ja pohjoisosassa Virroilla, kaksinkertainen. Tosin se päärakennus on enimmäkseen tyhjänä, sitä käytetään ainoastaan juhlatiloissa. Meidän siellä käydessämme oli siinä parillaan ompeluseuran kokous, niin että saimme hyvän tilaisuuden tarkastella rakennustapaa. Huoneet olivat 15 jalkaa korkeat, ovet — kaksipuoliset ja lukot, rivat ja muut tarpeet parasta lajia — 10 jalkaa korkeat ja kaikki muu samaan tapaan. Ei kuitenkaan huonekalusto, joka oli yksinkertaisempaa lajia. Jonkun seinän täytteenä saatiin joskus nähdä kaksi suurta kakluunia vierekkäin, tai sänky ikkunain välissä suuressa salissa,

usein vallan uus'aikaisesti viistossa seinää vasten, tai kiikkulauta sohvan paikalla j. n. e.

Ompeluseuraan kuuluu tietysti kahvi ja kahviin lavertelu kaikesta eikä mistään, niin täälläkin. Nautittuamme kylliksemme kaikkea tätä virvoitusta läksimme taas vesille ja saavuimme illan tullessa Ikkalan taloon, taaskin kaksinkertaisen, punaiseksi maalatun kartanon opastuksella, johon rakennukseen meidät sijoitettiin. Täällä oli kaikki yksinkertaisemmassa kaavassa kuin Volanterissa. Vaan tämä isäntämme ei ollutkaan pitäjän mahtavia, hän oli rengistä vaurastunut itsenäiseksi isännäksi ja kovassa työssä säilyttänyt yksinkertaisemmat periaatteet. „Nämä rakennukset ne juuri ovat meidän köyhyytemme,“ sanoi hän, „niitä on kyllä hyvä katsella, mutta ne tuovat kalleita tapoja, eikä niistä ole mitään hyötyä.“ Mainion hyvän yö-sijan me saimme ja meitä kohdeltiin kaikin puolin erittäin hyvästi. Ja mitä tässä huomasimme, ei ollut poikkeuksena, vaan yleisenä sääntönä tällä matkalla. Nämä seudut ovat kerrassaan toisenlaiset kuin Itä- ja Keski-Suomi, mitä talojen vauraasen elämään tulee. Me pääsimme kaikista Martan huolista. — Kahvia tai teetä tarjotaan tultua ilman eri pyyntöä, tavallisesti „talon puolesta“ tervetuliaisiksi. Aamukahvin kanssa tuodaan lasi raikasta vettä, useimmiten jäämuruja seassa. (Jääkellari on tarpeen järjellistä maitotaloutta varten.) Ruoka laitetaan katetulle pöydälle, veitsi ja kahveli on joka lautasen vieressä ja ruokalista on vaih-

televampi kuin ainoastaan hapanta leipää, piimää ja suolakalaa. Yölevolle sitä paitsi voidaan vaaratta asetua huoneihin, joissa on tarjona puhtaita vuoteita valkoisine lakanoineen. Sänkyeläimistö ei ollut sama kuin Savossa ja Karjalassa. Yksi meistä oli, elävästi muistaen Itä-Suomen sängyt, teettänyt itselleen erinäisen yöpuvun, saman kaltaisen kuin pohjoisnavalle matkustajain makuusäkki, voidakseen siinä, suu kurenauhalla kiinni vedettynä, olla rauhassa kaikilta rynnäköiltä. Kyllä se säkki oli aatteellisesti ihan moitteeton kalu, mutta sen käytöllistä tarvetta ei tullut tällä matkalla; kanootin pohjapainona sai se kulkea pitkin Kokemäenjokea alas ja käyttämättömänä palata kotimaahansa takaisin.

Ihana virta Toisvedestä Vaskiveteen oli viimeinen muistutus siitä luonnosta, joka meillä oli viime päivinä ollut ympärillämme. Me olimme nyt suurilla järvillä. „Kaunista kuin Virtain järvillä“, lausui nuorin meistä, innostelija, ja me muut saatoimme yhtyä siihen, kuitenkin tekemällä pienen ehdon. Matkailija näillä seu-duin paha kyllä supistaa useimmiten matkansa siihen, että purjehtii höyrylaivalla Tampereelta Ruoveden kautta Jähdyspohjaan tai Härköseen Virroille. Paljo hän silloin on kyllä nähnyt, mutta ei kuitenkaan parasta; hän on tehnyt matkan, mutta jättää näkemättä matkan pään. Helmenä Virroilla on eittämättä äsken mainittu matka veneellä maantien sillalta Zarlundin virtaa myöten ja Virtain kirkolle. Ja vaikka häntä ei,

kuten meitä, kirkkorannassa tervehdikään rippikoulu-nuoriso kolmenkertaisella hurraa-huudolla, niin hän kuitenkin riemuiten laskee satamaan. Hän on nauttanut kauneinta, kuin luonto täällä voi näytellä.

Lakkaamaton myötätuuli oli meillä ollut ja se antoi minulle hyvän tilaisuuden koetella jotakin uutta, purjettani. Ensinnäkin se levitettiin ihan vaatimattomasti vienoon tuuleen, vähitellen tulon rohkeammaksi enkä viimein ottanut sitä pois kovassakaan tuulessa. Se ei tosin ollut suuri — 25 neliöjalkaa — mutta kuitenkin riittävä tarkkojen kokeiden tekoon. Päätökseksi tuli, että purje kohta käärittiin kokonaan pois. Melakanootti ei ole mikään hyvä purjehdusvene. Vastatuulessa voidaan kyllä risteillä, mutta voittamatta juuri mitään, sivutuulessa on lakkaamaton tasapainon piteleneminen väsyttävä ja myötätuulessa jäädään jäljelle jo kohtuullisellakin soutuvauhdilla kulkevasta. Sanottakoon tässä, että meidän kanoottimme olivat soutua varten, siis ilman varsinaista köliä ja ilman peräsintä. Minä ohjasin airolla enkä siis voinut yht' aikaa soutaa ja purjehtia. Mutta vaikkapa oltaisiinkin varustetut tuulen käyttämistä varten, niin enpä luule purjehduksen tuottavan suurta hyötyä eikä juuri huviakaan; lakkaamaton ohjaileminen väsyttää ja riistää melkoisesti vapautta, joka juuri tekee kanootin niin viehättäväksi. Sitä paitsi vielä kaikki purjehdusajatukset ovat uusia esteitä kanootti-urheilulle, jota jo ennestäänkin katsellaan epäluulolla.

Paljon suurempi ilo on höyryn käyttämisestä apuvoimana. Niinpä eräänä päivänä saavutimme hinauslaivan, joka oli hinaamassa tukkilauttaa; me laskimme höyryveneeseen viereen, sidoimme kanootit sen sivulle ja levähdimme tuntikauden katetun pöydän ääressä, yhä kuitenkin kulkien eteen päin, vaikka hitaastikin. Toisen kerran tartuimme kiinni höyryveneeseen jäljestä viiltävään proomuun ja pääsimme mukaan; tällä kertaa oli vauhti parempi, niin että saimme oikeaa etua siitä kyydistä. Sillä tavalla laskettelimme Murolcelta pitkin koko Näsijärveä Tampereelle saakka.

Matkamme ensi osa oli suoritettu. Pitkin Ätsärin haaraa olimme saapuneet Ruovedelle, jossa, nauttien viehättävintä vierasvaraisuutta, olimme käyttäneet pari päivää monen kuuluisan luonnonihanan paikan katselemiseen ja sitte jatkaneet matkaa etelään päin. Tampereella, jossa kanootit kannettiin Näsijärven ja Pyhäjärven välisen harjun poikki, olimme nähneet kaiken pohjoisesta päin tulevan veden sulloutuvan kuohuvaan koskeen ja sitte Pyhäjärveä myöten saapuneet Hämeen koko vesistön yhteiseen lähtöpaikkaan, Nokialle. Me olimme Kokemäenjoen niskassa, ensi koskella. Itsestään kokoutuivat mieleeni kaikki muistot aikaisemmalta matkalta pitkin Kymijokea. Oliko täällä tuleva samoja vastuksia, oliko tukit ja kosket joka hetki häiritsevät rauhallista kulkua? Mahtavan Nokiankosken pauhu näytti antavan kyllin selvän vastauksen tähän kysymykseen, ja kuin virran kuljetteleminen tukkien vä-

litse laskimme lauttapaikkaan kosken niskaan, täytyi meidän ryhtyä ensimmäiseen veneiden kuljetukseen maitse.

Nokian virran ylin osa on jyrkkä, äärettömän voimakas köngäs, ja siinä juuri on suurenmoinen puunhiomo ja paperitehdas. Veden paljous, kuljettuaan tehtaan rännien ja turpiinein lävitse, kulkee edelleen valkoisessa kuohuvana, korkea-aaltoisena koskena ja tyyntyy vasta 7 kilometrin päässä alempana. Meidän tuli nyt niin vähällä kantamisella maata myöten kuin mahdollista päästä pahimman paikan ohitse, ja se kävi päinsä kapeaa polkua myöten pitkin oikeaa rantaa noin puoli kilometriä. Sitte kävimme taas kanootteihimme, ja hurjaa vauhtia sitä mentiin, vesi kiehui ja roiskui ympärillämme, korkeina ja valkoisina kuohuivat aallot, kosken pauhu hämmensi kaikki muut äänet, kohina sotki kaikki esimmäisen komentohuudot, jokaisen täytyi pitää huolta itsestään. Syvässä virrassa ei kyllä ollut kiviä peljättävänä, mutta tukit seurasivat meitä uskollisesti ja niitä kanssamatkustajia täytyi väistellä. Vähitellen hiljeni vauhti, kanootit voitiin jättää virran valtaan ja me saimme kiinnittää huomiotamme rantoihin. Korkeina, jyrkkinä kohoavat ne kummallakin puolen, vesi on uurtanut tiensä syvälle lujaan vuoripohjaan. Kaikissa halkeamissa rehottaa runsas kasvimaailma ja ylimpänä laiteilla kasvaa muhkeata metsää. Tässä ei ole Imatran yksipuolisuutta, hurjaa, hillitöntä voimaa painiskelemassa alastomia, kovia kal-

lioita vastaan, raivoissaan raastamassa pois kaikkea taimivaa kasvullisuutta. Tässä voittaa elämä, kasvi-maailma hiipii yhä lähemmäksi vettä, antautuen viimein tyynesti aaltojen syleiltäväksi. Maisema on koskella kehyksenä, jonka tähden Nokia eittämättä vaikuttaa syvällisemmin kuin Imatra! Tämän arvostelun uskalsin lausua jo pari vuotta aikaisemmin, kuin jalkaisin astuin pitkin rantaa päästä päähän koko kosken ohitse. Kanoottimatvani oli nyt antanut uutta tukea tälle mielipiteelle. Ja ihan varmaan jokainen, kuin tekee saman matkan, myöntää, että tässä on tavallaan verraton kulkuseutu.

Liian nopeasti virta kantoi meidät pois ihanasta seudusta, puolessa tunnissa oli koko se 7 kilometrin matka kuljettu. Meidät herätti unelmistamme ympärillämme yhä tihenevät tukkijoukot. Me olimme saapuneet joen suuhun, Kuloveden laitaan, jossa puomi oli pingotettu kokoomaan tukkeja. Olipa siinä aika kova työ päästessä lävitse, täytyi pujotellata kapeista aukoista tai airolla tukkeja työnnellen raivata tietä. Kaksi meistä pääsi verraten helposti, mutta kolmas joutui pahaan pulaan, kohta oli paluutie kiinni ja hänen edessään oli tiheään sulloutunut lautta. Vasta tuntikautisen ankaran ponnistelun jälkeen päästiin rannalta tulleiden uittomiesten avulla viimeinkin avovedelle vetämällä kanootti hirsien päällitse. Vihdoin viimeinkin soutelimme taas aukeata järveä ja poikkesimme yöksi ensimmäiseen taloon.

Ihanimmalla ilmalla sousimme seuraavana päivänä yli kauniin Kuloveden ja samoin kauniin Rautajärven. Aamulla olimme pysähtyneet Siuruun ja käyneet sieltä käsin omituisella Linnanvuorella, jossa on jäännöksiä pakanuuden aikaisesta muinaislinnasta. Aamiaisetone levättiin kauniissa Kuljussa, jossa vierasvarainen emäntä kohteliaimmalla tavalla osoitti käytöllistä käsitystensä, mitä kanoottimies tarvitsee maissa käydessään. Illan valaistuksessa ja tyynellä säällä, joka on välttämätön, käsittääksemme järvimaisemia, iloiten katselimme la-veaa näköalaa Pirunvuorelta. Illalla tanssimme alas Vammaskoskesta Tyrvään kirkolla ja saavuimme Jaat-sin rantaan, jossa meitä otti vastaan siellä asuva piiri-lääkäri.

Tällä päivänmatkalla olimme oppineet tuntemaan osan tulevan Porin radan tiestä. Meille selvisi, että siitä täytyy tulla matkailijain rata, jollaista meillä vielä ei ole. Joka asema tulee viehättävien matkojen sove-
liaksi lähtöpaikaksi: Nokia, Siuru, Karkku, Tyrvää.

Tyrvään alapuolella oli kevätuitto päättynyt. Lo-hen ja siian pyynnin aika oli alkanut. Tukkien kanssa meillä siis ei enää ollut mitään tekemistä, mutta kos-kia oli sitä runsaammin. Tyrvään kylän kohdalla las-kimme ensimmäisestä, ja sen alla täytyi meidän vielä-kin kovassa virrassa päästä joen poikki maalle, Har-dolan köngäksen niskaan. Siitä ei ollut ajattelemine-kaan laskea alas veneellä, mutta maitse kantomatka oli lyhyt, ainoastaan muutamia syliä myllyn ohitse. Ja

sitte taas edelleen. Joen juoksu teki soudun helpoksi, siellä täällä kiiruhti vauhtia vielä valkokuohuinen kovempi virta, ja varsinaisista koskista, joita ainakin oli puoli tusinaa, ajaa hurautettiin nuolen nopeudella. Ainoastaan Metsalassa ja Äitsinkoskessa Kiikassa täytyi meidän kantaa kanoottit köngästen ohitse. Veden paljous syöksyy siellä melkein pystysuoraan alas kalliolta. Näiden edullisten asianhaarain tähden jouduimme hyvissä ajoin illalla Kokemäelle Vitikkalaan, vaikka olimme vasta myöhään aamupäivällä lähteneet Jaatsista.

Tämän päivänmatkan alkupuoli oli eittämättä juuri koskien tähden hauskempi. Laskettua alas viimeisestä Keikiön virrasta oli meillä edessämme yksitokkoista suvantoa, pitkin Huittisten soisia niittymaita. Kokemäen pitäjään päästyä muuttui maisemain luonne taas, ja Vitikkalassa oli meillä joen mitä miellyttävimpiä paikkoja.

Tehden jyrkän mutkan kääntyi joki täällä pohjoista kohti ja peninkulman päässä taas etelään päin kapean niemen toista sivua. Meillä olisi siis ollut melkoinen mutka pitkin jokea. Kun hyväntahtoinen Vitikkalan isäntä tarjosi hevosia viemään kanoottejamme 5 kilometriä Kokemäen kirkolle, otimme tarjouksen vastaan, varsinkin kuin tahdoimme mielellämme voittaa aikaa maaretkille. Sittemmin saimme sentään kuulla, että juuri se joen osa, jonka nyt laiminlöimme, on ihanimpia.

Kuitenkin saimme runsaan korvauksen tästä va-

hingosta tekemällä maamatkan Sisä-Satakuntaan. Kokemäeltä ajoimme Köyliönsaaren kartanoon ja sieltä teimme viehättävimmässä seurassa mukavilla vaunuilla retkiä Säskylään ja Euraan. Tämä syrjäretki tosin ei oikeastaan kuulu kanoottielämään. Mutta jos matkustetaan yksinomaan vain pitkin Kokemäenjokea, niin hyvinpä vähä saadaan tietoa seudusta, jonka läpi siten tullaan kulkeneeksi. Korkeat rannat enimmäkseen estävät näkemästä viljeltyjä seutuja. Nyt saimme asiantuntijain johdolla lyhyessä ajassa hyvästi katsella maamme mitä kehittyneintä maanviljelys-alueetta.

Kuin parin päivän päästä taas kävimme kanootteihimme istumaan, oli edessämme joen virtavin osa, Kokemäen ja Nakkilan kirkkojen väli. Me olimme nyt jo saavuttaneet jonkun verran tottumusta koskien laskemiseen ja saatoimme luottavasti lähteä kohti tulevia vaikeuksia.

Jo matkan päästä ilmoittaa tulevan kosken pauhu ukkaavaa vaaraa, soutu hiljenee, tähystellään ympärillensä. Jos koski on suora ja lyhyt, niin että jo matkan päästä näkyy koko sen juoksu, lasketaan ilman mitään valmistuksia siitä alas, mutta tavallisimmasti noustaan maalle tarkastelemaan ennen, kuin uskalletaan laskea. Varsinkin mutkikkaat kosket pakottavat tekemään tarkastusta edeltä päin. Jos on myllyjä ja sulkuja, täytyy samoin rannalta tarkastella edessä olevia västuksia. Viimeinkin ollaan valmiit, tällä kertaa uskalletaan yrittää. Lyhyillä, rohkeilla vedällyksillä

soudamme päävirtaan. Jo tarttuu virta kanoottiin, se vetää meitä koskeen, liian myöhä on kääntyä takaisin. Airo saa nyt levätä, kanootti pysyy ohjaamattakin oikeassa suunnassa. Katse kääntyy eteen päin virran uomaa pitkin. Katsoa sivulle päin, jäljelle jääviin, tanssiviin rantoihin ei ole luvallinen, täytyy joka silmänräpäys olla valmis torjumaan aavistamattomia esteitä. Terävät kivet huomataan jo etäämpää siitä, että ne synnyttävät pyörteitä tai kuohua. Suunta voidaan sen tähden hyvissä ajoin muuttaa muutamilla voimakkailla aironvedoilla. Petollisemmat ovat litteät paadet, niiden päällitse lipuu vesi tyynesti ja äänettömästi, usein ei niistä tiedetä mitään ennen, kuin ovat ihan keulan edessä. Silloin täytyy sukkeloilla liikkeillä selvittää pulasta; muutamat voimakkaat huopaukset tekevät siinä erittäin hyvää, vauhti hiljenee ja siten on mahdollinen kääntää ohitse. Jos tartutaan kiveen on enimmissä tapauksissa ainoa keino työntää pohjasta sysimällä kanootti karin päällitse; ennen kaikkea pitää varoa kanoottinsa kääntämistä virran poikki. — Onnellisesti olimme päässeet varsinaisesta koskesta' ja huimaavalla vauhdilla syöksymme sen alla vasta-aaltoiin. Kanootti hyppii kuohuvilla harjoilla, korkeina ja tiheään käyvät aallot, purskuen kanootin kannellekin ja kastellen meidät kokonaan. Tällä kertaa ei ollut aikaa väistellä pahimpia harjoja. Emmekä myöskään uskalla liian jyrkästi kääntyä tyyneen veteen, sillä jos keula kovassa virrassa sukeltaa sivulla käy-

vään vastavirtaan, kääntyy kanootti niin äkisti, että se helposti voi kaatua.

Pienemmistä koskista olimme päässeet ja tulimme pitkälle, polvikkaalle Merstolankoskelle. Perin pohjin punnittuamme asemaa kävimme taas kanootteihimme. Tosin rannalta vanha mies meille varoittaen huuteli, mutta kohta kohina sotki ukon sanat, arpa oli heitetty. Seuraavana silmänräpäyksenä olimme jo keskellä pyörteitä. Mahtavan suuret kuohu-aallot kantovivat kanootteja, oliko se uhoittelemista? Sekunti vielä, ja voitto oli saatu, suurin tähän asti.

Ihastus onnellisesta laskusta herätti uusien koetusten halua. Ikäväksemme sen tähden huomasimme, että Harjavallan kirkolla koski oli mahdoton laskea lohijatojen tähden, joita molemmilta rannoilta ulottui keskelle väylää. Pitkin rantaa koetimme soutaa niin alas kuin mahdollista, lyhentääksemme maitse kannantaa; ja alapäästä sitä lyhennettiin myöskin siten, että laskimme veneemme vesille jo paljon ennen suvantoon pääsemistä. Ainoastaan pahimman paikan ohitse astuttiin maitse, mutta sekin oli tässä pitkä. Toiveet pettyneinä kannoimme samoin kanootit maitse jyrkän Pirilän köngäksen ohitse. Jäännös Kokemäen kymeä oli tyyntä, hiljaan juoksevaa, majesteetillista jokea. Ainoastaan Arandilassa saimme vielä kerran maistaa pienen kosken riemua, ja ilman enempiä vastuksia saavuimme viimein Poriin.

Matka oli päättynyt. Ensikertalainen ei ollut kääntynyt pois kesken, päin vastoin hän jo mietiskeli uusia retkiä. Molemmat toiset kumppanukset voivat nyt verrata Kokemäen- ja Kymijokia toisiinsa. Eittämättä on ensimmäinattu helpompi kanoottitie ja ehkä myöskin yhtä viehättävä kuin Kymijoki. Itse jokimatka Tampereelta Poriin suoriutuu helposti neljässä päivässä.

Vuoksella.

Aurinko jo oli alhaalla, kuin viimeinkin loppui pitkä rivi kauneita huviloita, jotka ensimmäisellä peninkulmalla Viipurista lähtein reunustavat Saimaan kanavan laiteita, ja Juustilan järvestä sousimme kauniille Oravansaaren seljälle. Korkea- ja lehtirantaisena kohosi Oravansaari edessämme; siellä täällä välkkyi lainehtiva ruispelto tai äsken niitetty niitty harmaine latoineen; talot, alkumatkasta hyvästi rakennetut ja varakkaat, tulivat yhä harvinaisemmiksi ja muodoltaan yksinkertaisemmiksi, mitä syvemmälle sisämaa-

han etenimme, ja samalla metsäiset kalliorannat tulivat yhä vakavammiksi ja lälipääsemättömämmiksi. Välistä supistui väylä hyvin kapeaksi ja pujottautui ruohokkoon, josta sitä usein olisi ollut varsin vaikeakin löytää, jos ei ruohon noja-asennosta olisi näkynyt virran ja samalla matkamme suuntaa sitä vastaan. Rannan muodostus oli meillä myöskin ohjauksena. Meloen ihan hiljaiseen ehdimme auringon laskeutuksessa Rapokosken sahalle, jossa saimme oivallisen yö-sijan ystävällisen sahanhoitajan luona.

Seuraavaksi päiväksi määrätty matkamme oli hyvin pitkä. Sen tähden me istahdimme aikaisin seuraavana aamuna kanootteihimme ja läksimme melomaan, lyhennellen tietä iloisella puhelulla. Jo kuului ensimmäisen kosken kohina, joita meillä oli useampiakin kuljettavana. Nostettuamme kanootit myllyn tokeiden ohitse ryhdyimme rohkeasti soutamalla pyrkimään ylös pitkästä virrasta. Nopeaan meloen nousimme yhä eteen päin, silloin tällöin otettiin airolla tukea kivistä, työntäen voimakkaalla sysäyksellä kanoottia jonkun karin ohitse tai estäen itsepäisiä aaltoja kääntämästä sitä poikittain ja kaatamasta. Se, joka ensin ehti ylös koskesta, veti kanoottinsa maalle ja riensi auttamaan kumppaniansa vetämällä keulanuorasta, kuin toinen airolla esti kanoottia törmäämästä rantaan.

Tuntikauden soudettuamme saavuimme seuraavalle myllylle ja kohta istuimme, voita ja leipää ja höyryävä

kahvipannu edessämme, vilkkaasti keskustellen ystävällisen mylläri vanhuksen kanssa. Toinen meistä oli jo ennen matkoilla tutustunut häneen ja hänen mainioon Laguayra-kahviinsa, josta hän kerskailevasti puheli hyvin laveasti.

Ukko tiesi myöskin kertoa pari päivää ennen käyneen siellä muutamia kanoottimiehiä, jotka olivat samalla matkalla kuin me; aikaisemmin oli matkue viipurilaisia kulkenut siitä ohi, niin että kyllä näkyi, että tämä kulkutie, kerran tehtynä tutuksi, oli vetänyt puoleensa pienen matkailijavirran.

Mylläriin avulla kannettiin kanootteja kivenheiton matka sen pikku niemen toiselle rannalle, jossa mylly oli. Me nyökkäytimme ystävälliset jäähyväiset ukolle ja jatkoimme matkaa ihan tyytyväisinä levähdykseemme, sillä nyt oli ponnistettava kaikki voimat, jos mielimme päästä ylös siitä koskesta, joka oli edessämme. Uusi vastus kohtasi meitä sinne päästyämme. Vesi oli niin alhaalla, että emme voineet ajatellakaan ylös soutamista. Siinä oli vain kaksi ehtoa valittavana: joko kantaa kanootit pitkin oikein pahakulkuista, jyrkkää rantaa taikkapa kaalacn vetää ne ylös. Me valitsimme viime mainitun keinon. Matkalla oli ollut puhetta erilaisten jalkimiemme suuremmasta tai vähemmästä käytöllisyydestä ja tähän asti olivat rasvanahkaiset puoli-saappaat vedenpitävyytensä tähden vieneet voiton pieksuilta, koska niillä voitiin vetisillä rannoilla astua pois kanootista jalkojen kastumatta. Mutta nyt näkyi, mi-

ten käytännölliset pieksut ovat, sillä yht' äkkiä olivat ne ja sukat riisuttuina rannalle ja niiden isännän ei tarvinnut aristella jalkainsa kastumista hypiskellessään kiveltä kivelle tai kaalellessaan pitkin rantaa auttellessa kanoottia kivien ohitse, kuin kumppani kiipeillen rannalla yli kivien ja pensaiden veti sitä eteen päin nuorasta. Puuhaileminen kahden kanootin kanssa oli aika väsyttävä työ ja ennen, kuin selvisimme koskesta, juoksi hiki virtoina pitkin kasvoja. Siispä, saatuamme viimein molemmat kanootit turvaan, vaivuimme kuumina ja väsyneinä, mutta iloisina kuin pari koulupoikaa sammaliselle vuoren rinteelle nauttimaan täysin määrin kesäauringon paistetta, aaltojen iloista leikkiä ja lepoa ulkona luonnossa.

Me lähestyimme nyt sitä kannasta, joka erotti meitä Vuoksesta. Kapeimmasta paikasta se oli tuskin enemmän kuin kilometrin levyinen, mutta siinä ei ollut mitään tietä eikä polkua tiheän metsän läpi, joka peitti molempain rantojen välistä taivalta. Sen tähden ohjasimme Kääntymän kylään, josta tosin oli 5 kilometriä matkaa Kaltovedenmaahan, Vuoksen lahden rantaan, mutta siitä kävi kuljettaa kanootteja hevosella ja kärryillä hyvää maantietä myöten. Saavuttua rantaan ei kauan kestänytkään, kuin jo olimme saaneet tingityksi veturin aluksille. Täällä oltiin jo tottuneita näihin kanoottiretkiin. Muutamia päiviä sitte oli viety koko matkue — se, josta myllyllä olimme kuulleet — kannaksen poikki, ja aina siitä asti, kuin en-

simmäinen kanootti pari vuotta sitte nähtiin näillä vesillä, oli joka kesä yhä uusia matkueita tullut Kääntymän rantaan. Sill' aikaa, kuin hevosta tuotiin niityltä, jossa sitä kyllä olisi tarvittu heinänkorjuussa, vaan josta se ihan vitkastelematta käytiin ottamassa pois tilapäisen ansion tähden — omituinen tapa lahjoitusmaa-seutujen karjalaisilla — istuimme ylhäällä kaupiaan hyvästi rakennetussa tuvassa, syöden hyvällä halulla maitoa, voileipää ja munia; täälläkin oltiin totuneita ottamaan vastaan kanoottimies-virtaa.

Kohta jouduttauduimme taas kanoottien luo valvomaan niiden sovitusta kärryille. Kyytimiehemme oli jo tottunut sellaiseen kyyditsemiseen. Kaksi vuotta sitte oli hän ollut kuljettamassa ensimmäistä tämän laatuista kuormaa; silloin oli kanootit nuoritettu poikittain nelipyöräisille kärryille, mutta hevonen, peljästyen sivuille kauas pistäviä keuloja, oli laukannut metsään koko kuormineen. Kaikki oli kuitenkin päättynyt hyvin ja viimein saatu kanootit eheinä Vuokselle. Seuraavalla kerralla oli käytetty kaksipyöräisiä kärryjä, kahdet peräkkäin, ja niille nuoritettu kanootit pitkitäin, pistellen pehmeitä heinäsäkkejä väliin suojelemaan niitä hankautumiselta. Nyt koetettiin uutta keinoa; nelipyöräisiin kärryihin sidottiin korin laitoihin poikittain kaksi seivästä ja sitte kanootit asetettiin alas sein rinnakkain seipäille.

Viimeinkin olimme valmiit ja pikku matkueemme läksi liikkeelle. Kyytimiehemme, tyypiltään oikea kar-

jalainen, hennon näköinen ja sukkela, kasvot soikeat ja silmät elehtävät, västisillään ja paitahiasillaan, kuten oikean rahtimiehen sopii, ryhtyi heti puhelemaan meidän kanssamme, kyseli uutisia, varsinkin valtiollisia, ja näytti omasta puolestaan katsovan sotaa yksinkertaisimmaksi kaikkein vaikeuksien selvitykseksi.

Aurinko alkoi lähetä laskuansa. Me istuimme taas kanooteissa, tällä kertaa Vuoksella; nyt laskimme erittäin kapeaan salmeen, jossa rehevällä, kattona yllämme kaarehtivalla rantain kasvimaailmalla tuskin oli tilaa katsella kuvaansa, ja sitte . . . itsestään vaipui airo veneen laitaa vasten, katseltiin katselemistamme. Edesämme oli pieni, peilityyni selkä tai pikemmin järvi ja ympärillä joka taholla mitä ihanimmat rannat. Vuok-

sen laskusta 1857 oli alkuperäisen, vanhan, korkean, havumetsää kasvavan rannan alle muodostunut uusi matalampi ranta, josta oli vuosien kuluessa kasvanut leppiä, niin pitkiä ja muhkeita, että ne nyt olivat läpipääsemättömänä muurina ja yhdessä tumman takapohjansa kanssa melkein toteuttivat kuvan, joka kunkin mielessä oli syntynyt ikimetsästä. Viättävää polkua myöten astui alas metsästä muutamia lehmiä ja paimentytön huutelua kuului, muuten oli ihan hiljaista: siinä rauhan ja sopusoinnun viehättävä kuva. Siispä me nyt olimme Vuoksella ja keskellä jokiluontoa! Poissa olivat kivikkorannat, korkeain saarien sijassa oli pieniä, viheriöiviä ryhmiä, jotka kukkakimppujen kaltaisina nousivat vedestä ja lehtevyydellänsä kätkivät rantakivikkoa. Leppien tiheä lehdistö ei päästänyt mitään katsetta ulkomaailmasta tunkeutumaan niiden pimmennon lävitse.

Viileä iltailma salli soutaa nopeammin; kohta oli suuri Kuparsaaren selkä Antrean pitäjässä jäänyt jäljelle; kolmepeninkulmainen päivänmatkamme oli tehty ilman ponnistusta ja me laskimme nyt Hopeaniemen ystävällistä rantaa kohti. Otimme kanooteista, mitä tarvitsimme, käänsimme ne alas suin ja astuimme ylös taloon. Se oli harmaa, hyvin suuri rakennus, rumasti ulkokuoneiden keskellä, kuten näillä seuduilla aina rakennetaan, ilman puutarhan tai edes kyökkitarhan nimellistäkään. Emäntä kuitenkin otti meitä ystävällisesti vastaan, ollen nähtävästi utelias kuulemaan uuti-

sia; meidät vietiin suureen tupaan. Eräässä nurkassa makasi monta henkilöä suuressa sängyssä, toisia penkillä ikkunan alla; uunin luona asustivat kanat, ja kuinka monta asujanta seinän raoissa piili, oli mahdoton arvata.

Me kuitenkin söimme illallisemme tyyvässä. Suuri posliinituoppi maitoa asetettiin pöydälle ja sen viereen kaksi puulusikkaa, siinä koko kalusto. Laittaessa sitte kakao-seoitusta huomattiin puulusikat liian suuriksi kuppeihin ja meidän täytyi hämmennellä puukoilla; talouskaluihin nähden ei olla turmeltuneita näissä seu-duissa. Talo on jotenkin toisensa kaltainen tähän katsoen, kestkievarit kuitenkin poikkeuksina. Emäntä oli ihastuksissaan, kuin sai maistaa tuntematonta juomaa, mutta hän nähtävästi pettyi hyvän toivossaan. Tytär, joka oli käynyt lukkarissa ja siellä kerran juonut suklaata, selitteli muka hyvinkin viisaasti, että täytyy tottua siihen ennen, kuin se miellyttää, ja koetti olla näyttämättä vastenmielisyyttä, kuin tarjosimme hänelle kup-pisen. Syötyämme kävimme istumaan rappusille aitan eteen, johon olimme laittaneet yösijamme; emäntä aset-tui ihan tuttavasti istumaan viereemme, ja silloin alkoi puhelu. Siinä keskusteltiin nyt kaikenlaisia asioita; tietysti ei unhotettu politiikkiakaan, joka näytti hyvin pitävän mieliä vireillä. Siten puhellen istuimme hyvän osan kaunista heinäkuun yötä.

Leveä, muhkea Paakkolankoski oli jo jäänyt jäl-jelle. Hiljaa, melkein majesteetillisesti juoksi joki vaih-

televan vihreän kehyksensä keskitse. Oli äsken sata-
nut; metsä imi täysin siemauksin lauhkeaa märkyyttä;
veden kalvoa vielä keveästi väräytteli ripsunta valko-
pilvistä, joiden takana aurinko piilottelihe, lainaten
niille loistoansa, vaan säteilemättä kuitenkaan niiden
lävitse. Äänetön hiljaisuus vallitsi koko luonnossa; ei
ainoatakaan ihmisasuntoa näkynyt, oltiin kuin unelmien
maassa. Jos Väinämöinen kanteleineen tai Aino olisi
näyttäytynyt, olisi se ollut meistä ihan luonnollista; me
melkein odottelimme Vellamon tulevan vastaamme ja
puiden näkymättömien haltiain ilmestyvän eteemme.
Sillä mielellä jatkoimme matkaa pitkin samaa, ainiaan
vihreätä rantaa, kunnes kiihtyvä sade pakotti meidät
turvautumaan kallelliseen, omituisuudellaan viehättä-
vään pikku venetalaasen.

Hetkisen päästä paistoi aurinko taas kirikkaasti ja
iloisimmalla mielellä vedimme kanootit Pölläkkälän
lauttapaikassa maalle ja läksimme ajaen sisämaahan.
Me tahdoimme nähdä omituista, Vuoksen laskemisesta
puoleksi kuivanutta Äyräpäänjärveä ja myöskin käydä
omituksissa vanhoissa venäläiskylissä Muolan pitäjässä.
Tällä matkalla kasvoi seurueemme ja, kuin kahden päi-
vän päästä läksimme vesille, oli laivastossamme kaksi
kanoottia ja yksi soutuvene. Kanootteja tietysti koet-
tivat vuorotellen kaikki; ja kateellisesti katseli vene-
väki onnellisia melojia. Veneessä pitivät iloa yllä sou-
tajat, päiväpalkkalainen vaimoineen. He olivat juuri
lopettaneet heinäkorjuun ja aikoivat etsiä työtä Ve-

näjän puolelta, kuin sallimus toi meidät heidän tulo-
lähteeksensä. Varma ansio ja matkan huvi seuduissa,
joita eivät vielä olleet nähneet, oli heistä houkutteleva.
Se oli heille melkein kuin ulkomaan matka; he katse-
livat tarkkaavasti kauneita rantoja, tekivät huomautuk-
siaan pelloista, niityistä ja rakennuksista, joiden ohitse
soudettiin. Enemmän heitä kuitenkin kummastutti mei-
dän erinomainen viisautemme; me, jotka olimme ko-
toisin Helsingistä ja Viipurista emmekä olleet koskaan
ennen käyneet näillä seuduin, me löysimme tien, tie-
simmepä myöskin, missä oli kiviä ja kareja, jota vas-
toin he, vaikka olivat kasvaneet Vuoksen rannoilla, oli-
vat vähän peloissaan, miten osaisivat takaisin kotiinsa.

Poikettuamme Kiviniemeen katsomaan koskea ja
sen muhkeaa siltaa, soutelimme pitkin Vuoksen poh-
joista suuhaaraa Räisälän kautta Käkisalmea kohti.
Kiviniemi oli jo kaukana jäljellä, kuin myöhään illalla
pitkässä rivissä astuimme kaikkine kampsuinemme
umpimähkään ylös rannasta etsimään yösijaa. Ihan
sattumalta osuimme joen itärannalla, Noisniemen vasta-
päättä olevaan siistiin taloon. Ihmiset olivat jo levolla,
mutta ei hätä lakia lue, me kolkutimme, peljäten saa-
vamme äreän vastauksen. Sitä enemmän olimme hy-
villäämme, kun tulomme näytti saavan aikaan vilkkainta
iloa eikä suinkaan suuttumusta. Kaikki nousivat ter-
vehtimään meitä, tulta tehtiin lieteen, emäntä etsi pa-
rainmat makuuvaatteet, laittoi meille tiloja tupaan ja
aittaan ja tuli sitte viereemme nurmikolle kuulemaan

„uutisia ulkoa maailmasta“, ja me, hyvällä halulla juoden höyryävää teetä, koetimme paraan mukaan tyydyttää ystävällisen emäntämme tiedonhalua. — Kutsumatomat sänkyvieraat eivät meitä häirinneet, mutta sen sijaan tuvan kuumuus paljon lyhenteli yöuntamme, vaikka ikkuna olikin auki. Niinpä saimme vielä lisätodistuksen, että aitat ovat paljon paremmat uusiakin tupia.

Laskimme alas sievästä Tuulaskoskesta, joka juoksee Tiurin ikivanhan linnan raunioiden ohitse luonnonkauniissa Räisälässä. Vuoksen lasku on jättänyt sinne satoja lehteviä pikku saaria, joiden välitse vesi pujottelekse kapeista salmista, jotka monesti eivät ole veneen pituutta leveämmät. Aikomuksemme päästä seuraavana päivänä höyrylaivalla Käkisalimesta Valamoon esti paha kyllä meitä kauemmin viipymästä ihanassa Räisälässä, edelleen täytyi joutua. Ikäväksemme täytyi meidän poistaa mielestämme kaikki ylimääräisten huviretkien aikeet ja liian äkisti lähteä vierasvaraisesta Ivaskalasta kiiruhtamaan Uununkoskelle, josta höyryvene lähti Käkisalmeen. Kovasti soudettuamme pääsimme ihan viime hetkellä perille juuri, kuin kolmas vihellys kuului. Uununkosken niskaan nousivat venematkustajat maalle astumaan jalkaisin viimeistä taivalta. Molemmat kanoottimiehet laskivat alas itse koskesta ja kanootit nostettiin hyvin onnistuneen jokiretken päätyttyä höyryveneesen.

Nevalla.

Vuoksen matka oli vienyt meitä pitkin jokea Käki-salmeen, jossa nousimme ensimmäiseen Pietariin menevään Laatokan höyrylaivaan. Lähtö tapahtui illalla; kello 4 seuraavana aamuna ajettiin meidät ylös valmistautumaan lähtöön laivasta. Me lähestyimme Slyyssi-nää ja aikomuksemme oli laskea sieltä kanootilla alas Nevaa myöten. Raskasta sumua ja tiheää sihusadetta oli ilmassa veden päällä, niin että eipä juuri tuntunut viehättävältä tuo mukavain hyttien vaihto avonaiseen kanoottiin. Mutta päästyä Slyyssinän väylälle nousi

sumu ja, kuin tullitarkastus oli selvitetty, pilkistelivät jo auringon säteetkin pilvien välistä. Kanootit laskettiin alas laivan sivulle ja, asianomaisesti tarkastetut passit taskussa, astuimme veneihimme, joka tässä ei kuitenkaan tapahtunut ilman vaikeuksia. Suomalaiset höyrylaivat eivät Slysseinässä laske rantalaitureihin, vaan pysyvät virrassa, vastavirtaan kääntyneinä ja höyrykone lakkaamatta pyörien estämässä laivaa ajelehtimasta alas. Virta oli tässä jotenkin kova, niin että kanootit levottomasti häilyivät sinne tänne nuorassa höyrylaivan vieressä, joka ei pysynyt hiljaa paikoillaan. Viimeinkin istuimme kunnollisesti omissa aluksissamme. Mutta nyt oli pujottauduttava höyrylaivojen välitse, jotka samana hetkenä läksivät Slysseinästä. Kello löi juuri 6, ja se lyömä näytti olevan koko kolmen matkustajalaivan lähtöaika. Arvaamattomia kaaria tehden kiertelivät ne virrassa, joka niitä painoi alas meitä kohti. Samalla tuli meidän ottaa vaaria alinomaa kulkevista hinauslaivoista, jotka Laatokan kanavan suusta vetivät pitkiä proomu- ja lotjajonoja alas Pietariin päin.

Nevamatkan alku ei siis ollut rauhoittava. Mutta parin virstan päässä kulki liike jo säännöllistä väylää ja matkustajalaivat olivat kohta näkymättömissä. Hinauslaivoja meillä oli matkakumppaneina, niille me kyllä voimme pitää puoliamme ja, milloin halutti levähtää, laskimme vain hinattavien lotjain viereen, joten levähdys ei tuottanut mitään ajan hukkaa. Meitä

halutti myöskin nähdä elämää näillä Volgalta tulevilla proomuilla, jotka olivat täynnä Sisä-Venäjän aarteita.

Nuoritettuina kiinni toisiinsa, neljä rinnakkain ja kolme neljä sellaista riviä peräkkäin, hinataan näitä lotjia myötävirtaan. Väestönä oli ystävällisiä „mushikoita“ lastin kotiseudusta. Me valitsimme leposijaksemme pataljoonan Vologdasta tulevia jauhoproomuja. Meidän Venäjän kielen taitomme ei sallinut mitään laveaa keskustelua, mutta paperosseilla ja nisukakuilla saimme kohta oikeuden liikkua vapaasti lotjilla. Siinä oli jauhomattoja säännöllisissä pinoissa tuhansittain ja päälle oli tehty jyrkkä lautakatto suojaksi sateelta. Perässä oli kajuutta, jonne meitä kyllä käskettiin sisään, mutta meillä ei ollut rohkeutta eikä kyllin vahvoja hermoja astua alas. Elämä lotjilla oli muuten varsin iloinen, nuoremmat pojat ilvehtivät ja tekivät kaikenlaista kujetta vanhemmille pitkäpartaisille ukoille, jotka tavallisimmin lopettivat vehkeilyt antamalla kaikessa ystävyudessa ja kaikkein näkyvissä pojille selkäsaunan.

Nevan rannat ovat yksitoikkoista, tasakorkeata hietakangasta, jolla kasvaa vain kuivaa havumetsää; siellä täällä näkyy huvila tai kylä, välillä höyrysahoja tai muita teollisuuslaitoksia. Joki on jotenkin yhtä leveä kaikkialta ja juoksee tasaisen virtavana. Sitenpä kuljimmekin hyvää vauhtia. Virstapatsaat pitkin rantaa ilmoittivat tulokseksi 8 virstaa tunnissa. Niinpä

voimme 7 1/2 tunnissa tehdä koko sen 6 peninkulmaa pitkän jokimatkan.

Noin keskipaikoilla tekee joki äkkimutkan, muuttaen suuntansa lounaisesta luoteiseksi. Joka virstalla, kuin sitte lähestyimme Pietaria, olivat rannat yhä tiheämmin rakennettuja, ja viimeisen peninkulman laskettelimme suuren pääkaupungin yhtämittaista esikaupunkia. Siellä oli suuria varastopihoja tavaroille, joita tuodaan jokea myöten; niiden luo pysähtyivät lotjat ankkuriin. Me sitä vastoin jatkoimme matkaa kaupungin keskukseen ja, joutumatta mihinkään tekemiseen joki- tai rantapoliisin kanssa, laskimme Liteinin sillan luo ja sieltä kanootit olkapäällä pääsimme tuota pikaa Suomen rautatien asemalle.

OHJEITA JA NEUVOJA.

Kanootti-matkoja Suomessa.

Suomi on kanootti-urheilun luvattu maa. Peninkulmittain voidaan laskea pitkin vesistöjä järvestä järveen, maan sulkematta tietä, ja jos tahdotaan siirtyä vesistöstä toiseen, niin on vesiä jakava harju melkein kaikkialla jotenkin kapea: lyhyt alusten kuljetus maata myöten avaa taas uusia kulkuväyliä. Kartan mukaan voidaan suunnita lukemattomia matkateitä; missä vain näkyy vettä, kuinka kapeaa ja mitätöntä hyvänsä, kaikkialta kanoottimies pääsee soutelemaan. Hänen ei tarvitse rajoittaa retkiänsä suuriin kulkuväyliin, vaan hän voi tunkeutua kaikkialle. Hän voi käydä seuduissa, joihin muilla kulkuneuvoilla on mahdoton päästä. Paremminkin kuin mikään muu matkailija voi hän nauttia kaikkia järviluonnon yksityiskohtia ja oppia tuntemaan elämää syrjäisissä seuduissa. Ja vapaus hänen purressaan, vapaus hänen itsensä määrätä matkansa nopeus ja suunta, levähdyspaikat ja pitemmän oleskelun alue tekee kanootti-urheilun paremmaksi muita matkailuja. Yhtä vain tarvitaan: aikaa. Sillä melominen ei tuota pikajunan vauhtia eikä nopeus sovellu yhteen kaikinpuolisen vapauden kanssa, joka juuri antaa kanoottiretkelle suurimman viehätöksen.

Ohjeeksi kanoottimiehelle pitkämatkaisten ohjelman tekoon luetellaan tässä muutamia vichättävimpiä ja sopivimpia kulkuteitä sisämaassa. Matkojen päät ovat niin valitut, että niihin helposti päästään höyrylaivoilla tai rautateitse, joten kanootin kuljetus käy helpoksi ja huokeaksi. Säännöksi on asetettu, että, missä vesistöt ovat virtaiset, matka on suunnittu myötävirtaan.

I. *Lohjan vesistö.* Lähtöpaikka: Lohjan kirkonkylä, 4 km Lohjan asemalta. Soutu Lohjan järveä myöten, Lohjan Ison saaren ympäri, sekä Karjanjokea pitkin Mustion, Pinjaisten (Billnäs) ja Åminneforsin ohitse Pohjan pitäjän lahteen ja sitä myöten Tammissaaren. Koko matkalle 3 tai 5 päivää. — Jos vielä lisäksi pannaan muutamia päiviä, maksaa kyllä vaivan matkustella Tammisaaren saaristossa ja Barösalmeen. — Jos matkaa jatketaan Barösalmesta Helsinkiin, tapahtuu se nopeimmin höyrylaivalla. Kesäaikaan kulkee niitä joka päivä. — Jos höyrylaivamatka keskeytetään Porkkalaan, voidaan jäännösmatka Helsinkiin soudella kanootilla saaristotietä.

II. *Hämeenlinnan ja Tampereen väliset järvet.* Lähtöpaikka: Hämeenlinna tahi (jos tullaan etelästä päin) Leppäkosken tai Turengin asema. Soutu pitkin Vanajavettä Lempoisten kanavalle ja rautatien-asemalle, joka, jos aika on täperällä, on sovelias lähtöpaikka. Soutu kauniita Lempäälän ja Vesilahden järviä (Laukko) ja Pyhäjärveä (poikkeus Nokialle) Tam-

pereelle, josta rautateitse Suinulan asemalle. Asemalta 2 km maamatkaa eräälle Vesijärven lahdelle (Harjulan seljän juurelle). Soutu Kangasalle (Kangasalan kirkko-harju), pitkin Veksiön jokea ja Längelmäveden etelä-kulmaa Kaivannolle (4 km Kangasalan keisarinharjulle), josta Roinetta ja Mallasvettä myöten Valkiakos-kelle (kanava), edelleen Sääksmäen ohitse (Rapolan harju) ja takaisin Vanajavettä myöten Hämeenlinnaan. Jos viimeainittu kaupunki otetaan matkan alku- ja loppupääksi, kuuluu koko matkaan 6 tai 7 päivää. — Jos Suinulan asemalta lähdetään, tarvitaan ainoastaan 3 päivää.

III. *Tampereen pohjoispuoliset järvet.* Vert. siv. 46. Lähtöpaikka: a) Ätsärin asema. Soutu Virtain kautta Ruovedelle. b) Pihlajaveden asema. Soutu pitkin Pihlajaveden vesiä Ruovedelle. c) Kolhon asema. Retki Keuruunseljälle; sitte Mänttään, Filppulaan ja Ruovedelle. Näistä eri ehdotuksista vie a) enimmän aikaa, mutta tarjoaa myöskin enimmän viehätystä. — Soutu Ruovedeltä Muroleelle, josta aikaa voittaakseen voidaan käyttää höyrylaivakyytiä pitkin Näsijärveä Tampereelle. Koko matkaan kuluu 5 tai 6 päivää. Tampereelta voidaan retkeä jatkaa II:sen tai IV:nen mukaan.

IV. *Kokemäenjoki.* Vert. siv. 55. Tampereelta Pyhäjärveä myöten Nokialle, jossa kanootti kannetaan tehdasten ohitse pohjoista rantaa Kullanvuoren juurelle ($\frac{1}{2}$ km), josta taas voidaan lähteä vesille. Edelleen

Karkun ja Tyrvään kautta ja sitte pitkin jokea Poriin. Matka Tampereelta Poriin voidaan tehdä 3 tai 4 päivässä.

V. *Kymijoki*. Vert. siv. 39. Viehättävä, mutta vaivalloinen matka. Paljo koskia ja monesta mahdoton laskea kanootilla, vaan täytyy niitä kiertää maitse. Lähtöpaikka: Lahti. Soutu pitkin Vesijärveä ja Päijänteen eteläpäättä Kalkisten koskelle (kelpaa lasketta-
vaksi), josta Kymijoen latvaa Heinolaan (erittäin viehättävä tie). Edelleen Koskenniskaan (josta ei pidä laskea) ja pitkin jokea Mankalan kylään (itärannalla); sieltä kanootit mieluisimmin kuljetetaan noin 3 km maitse Mankalan koskien ohitse, jotka muuten tuottavat kovaa työtä. Kauramaan koskesta, joka on viimeinen ennen Iitinjärveen tuloa, voidaan laskea. Soutu Iitin ja Jaalan järviä myöten Oravalaan, josta joki taas alkaa. Matkalla alas Kotkaan on joessa monta suurta koskea ja köngästä, joihin on rakennettu teollisuuslaitoksia. Useimmissa paikoin saadaan helposti apua kanootin kantamiseen niiden kohtain ohitse, joista ei voida laskea. Aikaa kuluu 5 tai 7 päivää. Jos sitä on niukalti, voidaan säästää 2 päivää keskeyttämällä venematka Kymin asemalle.

VI. *Mäntyharjun vesistö*. Lähtöpaikka: Otavan asema Savon radalla. Soutu Hirvensalmen ja Mäntyharjun vesiä pitkin Jaalan järveen (katso edeltä V:ttä) ja edelleen Kymin asemalle. Monilukuisista virroista ja koskista lienevät enimmäkseen sellaisia, joista voidaan laskea kanootilla.

Jos ei ole aikaa tehdä tätä matkaa, johon kuuluu 5 tai 6 päivää, voidaan siitä lyhentää 1 tai 2 päivää siten, että määrätään Mäntyharjun asema lähtöpai-
kaksi. Jos sitä vastoin on runsaasti aikaa, voidaan matkaa jatkaa pohjoispäästä ja lähteä silloin Hauki-
vuoren asemalta, josta Kyyvettä ja Puulavettä myöten Hirvensalmelle.

VII. *Vesistöt Jyväskylän pohjoispuolella.* Vert. siv. 28. Lähtöpaikka: Suonnejoen asema. Soutu pitkin Suonnejokea Iisvedelle ja edelleen Nokisenkoskea ja Tyyrinvirtaa (molemmista voidaan laskea kanootilla) Rautalammin kautta Konnevedelle. Konnevedeltä voi-
dan jatkaa a) länttä kohti Siikakoskelle ja edelleen Kynsivettä ja Kuusivettä Laukaasen (useimmat kosket kelvolliset kulkea kanootilla), b) pohjoista kohti Konne-
veden pohjoispuolen poikki Temmintaipaleelle, jonka 1 km leveän kannaksen poikki kanootti kannetaan, ja sitte voidaan soutua jatkaa Keitelettä myöten Viita-
saarelle ja vielä etemmäksikin. Keiteleellä voidaan myöskin käyttää höyrylaivain apua. Keiteleeltä ete-
lään päin Äänetkosken, Kapeekosken ja Kuusankosken kautta Laukaasen, josta matkaa jatketaan Jyväsky-
lään. Tällä matkalla täytyy kiertää Kuhankoski ja Haapakoski. a) kohdassa esitettyyn matkaan kuuluu 5 tai 6 päivää, toiseen b) matkaan 8 tai 10 päivää.

Jos kuljetaan höyrylaivalla Jyväskylästä pitkin Päijännettä, voidaan tämä matka yhdistää V:nen matkan

kanssa. Lähdetään silloin höyrylaivasta Pulkkilan salmessa, josta väylä eroaa Heinolaan. Itse Päijänteellä ei ole juuri mitään erikoista viehätystä, jos ei ole aikaa pitkin rantoja etsiskellä kapeampia väyliä.

VIII. *Valkialan vesistöt.* Lähtöpaikka Lappeenranta. Joko kuljetetaan kanootti noin 1 peninkulman matka Lappeenrannasta maantietä myöten kaupungin länsipuolella olevan Kivijärven lähimpään lahteen taikka myöskin soudetaan Saimaan lounaisimpaan nurkkaan, joten maamatka vähenee noin 1 kilometriksi. Soudellen pitkin vesiä länteen päin saavutaan Kymijoelle noin 1 peninkulman päähän pohjoiseen päin Kymin asemasta. Matka voidaan myöskin keskeyttää aikaisemmin Harjun asemalla Savon radalla. Tämä matka suoriutuu 3 tai 4 päivässä. Jatkoa V:nen mukaan.

IX. *Vuoksi.* Vert. siv. 64. Lähtöpaikka: Viipuri. Soutu pitkin Saimaan kanavaa Juustilan järvelle, josta itää kohti vastavirtaan kapeita vesiä, jotka juoksevat Saarelan ja Lyykylän ohitse, Kääntymän kylään Noskuanseljän lahden päähän. Kuljetus maitse noin 5 km Kaltovedenmaahan Vuoksen lahden rantaan ja sitte pitkin koko tätä jokea Räisälän kautta Käkisalmeen. Kaikista koskista voidaan laskea kanootilla. Viehättävämpää ja paremmin vaivan maksavaa kanoottimatkaa tuskin lienee toista. Aikaa tarvitaan 4 tai 5 päivää. — Jos Vuoksen matkaa jatketaan Valamoon ja Laatokan Karjalaan, joka käy päinsä höyrylaivalla Käkisalmeista, jätetään kanootti Kurkijoelle.

Höyrylaivan ollessa rannassa palkataan joku hevosmies, joita aina on laivarannassa, kuljettamaan kanoottia maitse Putikkoon tai Punkaharjulle, jossa se palatessa, tehtäköönpä paluumatka Kurkijoen kautta tai tavallista matkailijain tietä Sortavalan ja Kesälahden kautta, taas on käytettävänä; katso XI. Sellaiseen kuljetukseen lähtevät 3 tai 5 markasta hevosmiehet, jotka toivovat saavansa kyytiä takaisin.

X. *Nevajoki*. Vert. siv. 75. Höyrylaivalla Käki-salmesta Slyyssinään (1 yössä), josta lähdetään kanoottimatkalle laivan sivulta. Sitte pitkin Nevaa Pietariin, joka matka myötävirrän avulla hyvästi suoriutuu 7 tai 8 tunnissa. Jos kanootti lähetetään rautateitse Suomeen, noustaan maalle Liteinin sillan luona, ensimmäisen sillan Slyyssinästä päin tullessa, josta on ainoastaan lyhyt matka asemalle. Jos taas aiotaan käyttää höyrylaivaa, lasketaan Nevaa myöten edelleen Suomen höyrylaivojen pysäyspaikkaan Vasili Ostrovaan.

XI. *Saimaan vedet*. Vert. siv. 11. Tällä laajalla vesistöllä voidaan sovitella yhteen lukemattomia matkoja ja käyttää myöskin hyödykseen vilkasta höyrylaivaliikettä. Suuria, yksitoikkoisia selkiä voidaan karttaa ja säästää aikaa viehättävimpien seutujen varalle. Mitään matkaohjelmaa ei tarvitse erittäin tehdä, koska kartta enimmissä tapauksissa antaa riittäviä ohjeita. Ainoastaan pariin asianhaaraan tässä viitattakoon.

a) Matkaan Viipurista ylös Saimaan kanavaa myöten kuluu 1 päivä (ahkerasti soutaen). Kanavamaksu

1 mk suoritetaan ylösmennessä Juustilassa ja alas matkustaessa Mustolassa; sen laiminlyöminen tuottaa ikävyyksiä; siitä maksusta avataan sulkuportit, kuitenkin kanavapalvelijat mieluisemmin kantavat kanootin sulun ohitse, joka säästää aikaakin.

b) Jos tahdotaan Saimaan vesistöstä päästä Päijänteen vesille, on viehättävä kulkuväylä Sorsavettä ja Osmajärveä myöten, jotka laskevat 4 km päähän Varkaudesta etelään päin. Tätä tietä päästään pieneen Paasiveteen ja sitte tukinuittoa varten vesiä jakavan harjun poikki kaivettua kanavaa myöten Suonteenselkään, joka laskee Rautalammin vesiin. Vert. siv. 28 ja VII.

XII. *Viipurista Poriin sisämaitse!* Tämä matka vielä mainittakoon, oikein valaistakseen kanootin käytöllisyyttä sisämaan matkoilla, sillä koko tämä matka voidaan soudella kanootilla päästä päähän ilman muuta maitse kuljetusta kuin koskien ja niihin rakennettujen laitosten ohitse. Viipurista Varkauteen kanavaa ja Saimaan vesiä myöten; jatkoa XI b) ja VII a) mukaan Jyväskylään, josta Padasjoen pitäjään (Harmoisten lahteen, Kellosalmen pohjoispuolelle) ja Lumme-
neesta tulevaa koskirikasta jokea myöten ylös; sitte mainittua järveä myöten ja edelleen Vesijaon kautta Hauhon vesille, joita myöten päästään Mallasvedelle. Sieltä jatketaan II:sen ja VI:nen mukaan. Koko tähän matkaan tarvitaan 4 viikkoa; jos suurimmat seljät matkustetaan höyrylaivalla, säästyy melkoisesti aikaa.

Kanootin rakennus.

Hyvän matkailukanootin pitää täyttää monta ehtoa. Sen tulee olla vakava vedessä, mukava istua, kyllin tilava tarpeellisille tavaroille, kevyt soutaa ja kantaa ja kestävä pitempääkin kuljetusta hevosella ja kärryillä.

Vaikka solakka mahonkikanootti onkin oivallinen kilpasoudussa, ei se kuitenkaan kelpaa pitkille matkoille. Siihen se on liian kapea ja pitkä. Jo vähäisetkin aallot huuhtelevat sen ylitse, ja jos tuuli käy sivulta, on se hankala; koskissa on se kerrassaan kelpaamaton. Mutta vaikka se tehtäisiinkin täyteläisempi-muotoiseksi kuin tavallinen kilpasoutu-kanootti, ei sen muukaan rakennus kestä sysäyksiä eikä hankautumisia, joita pitkällä matkalla välttämättä tapahtuu, oltakoonpa kuinka varovaisia hyvänsä. Puukanootti on aina arka, varsinkin maitse kuljetettaessa, jota usein täytyy tehdä huonoja teitä myöten. Ja jos saumat halkeavat, ei ole helppo sitä tyydyttävästi korjata saatavissa olevilla vähillä neuvoilla. Tässä kohden on kangaskanootti kerrassaan parempi. Kankaan notkeuden tähden on se vähemmin arka tärinän vahingollisille vaikutuksille, ja jos siihen sysäytyy reikä, saadaan se tuota pikaa paikatuksi palttinatilkulla ja

gummisementillä. Kun sitä paitsi sen paino saadaan paljon pienemmäksi kuin samankokoisen puukanootin, täytyy valitessa alusta pitkälle matkalle kerrassaan antaa etusija purjekangas-kanootille, vaikka se soudussa ei täysin pystykään kilpailemaan puukanootin kanssa. Mutta tässähan onkin puhe matkailijan tarpeista eikä urheilijan. Loistavia nopeuden tuloksia korvaa kylliksi viehätys ja turvallisuus.

Matkailija katsoo myöskin rahavaroja. Jos jokin kulkuneuvo on saatavana ilman suurta rahan uhrausta, vasta sitte voi se tulla käytetyksi suuremmassa määrässä. Tältäkin kannalta katsoen, joka ei suinkaan ole mitätön, kilpailee kangaskanootti hyvällä menestyksellä puukanootin kanssa. Kangaskanootti saadaan muutamilla kymmenillä markoilla, vaan kelvollinen puukanootti maksaa monta vertaa enemmän.

Kangaskanootilla ovat edellä kuvatut matkat tehtyt. Sama kanootti on kestänyt ne kaikki ja vielä muutamia muitakin sen lisäksi. Ja tämän kokemuksen pitää kylliksi tukea sitä mielipidettä, että kangaskanootti on ominaisuuksiltaan varsin oivallinen alus pitkälle matkalle.

Kanoottien teko kaupaksi on ensinnä alettu Viipurin veneveistämöllä, josta viime vuonna on valmistunut koko 120 kangaskanoottia. Nyt jo niitä saadaan muiltakin tahoilta. *)

---

*) Katso ilmoitusta vihon viime sivulta.

Kanootin tekoa ei kuitenkaan tarvitse supistaa erityisiin veneveistämöihin; se on niin yksinkertainen, että siihen voidaan ryhtyä missä hyvänsä, sopiipa se varsin hyvin kotityöksi. Jokainen, jolla on vähäkin kätevyyttä käyttää tavallisia nikkarinkaluja, osaa ilman mitään vaikeuksia ihan omin käsin tehdä kangaskanootin. Varustautuminen kesäksi pitkille matkoille on hyödyllisenä ja mieluisena virkistykseenä talvella lomahetkinä. Alkavaisten ohjeeksi annetaan tässä tarkka kertomus kanootin rakennuksesta. Se on tehty oman kokemuksen mukaan, mikäli sitä olen saavuttanut havainnoistani yhden kanootin teossa, joka yritys on onnellisesti päättynyt silloin, kuin tätä kirjoitan.

Purjekangas-kanootti on pitkän ja kapean veneen muotoinen, jonka kummastakin keulasta on vähän runsaammin kuin kolmas osa koko veneen pituudesta ka-
tettu. Keskellä on soutajan paikka, istuinsija. Se on niin pitkä laatikko, että siinä sopii hyvästi istumaan, jalat suorina. Istuinlaatikko, lepäävä kanootin kölin päällä, on veneen lujana keskustana ja antaa vaka-
vuutta koko alukselle. Se on vettä pitävä, ja, kun kansikin liittyy vedenpitävästi sen laitoihin, on se muusta veneestä tarkkaan erotettu paikka. Sepä juuri tekee, että kanootti on turvallinen vesillä. Sillä jos istuinsija tulee aalloista tai kaatuessa täyteen vettä, ei se pääse sen pitemmälle, ja kanootti kantaa silloinkin lastinsa. Jos taas jostakin jysäyksestä tulee reikä pohjaan tai sivuun, niin että vettä tulee veneen

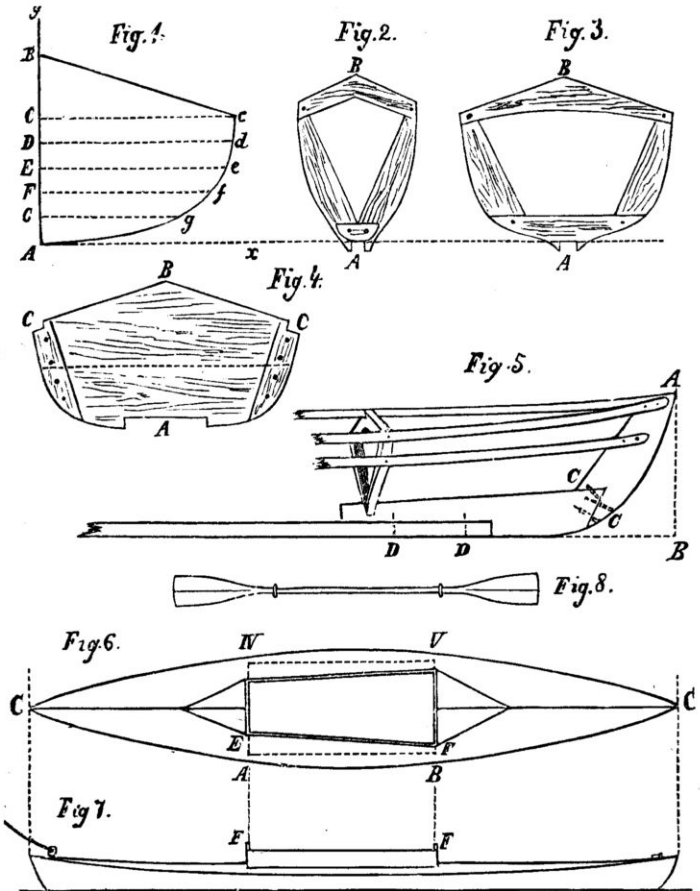
runkoon, pysyy istuinsija kuivana ja kannattaa kyllä koko kanoottia, kunnes päästään maalle. — Kehä, joka antaa muodon ja lujuttaa kanootille, on keveistä puuliistoista, jotka kiinnitetään poikkipuihin eli kaariin. Tälle kehälle kiinnitetään purjekangas, joka sitte tehdään öljymaalilla vettä pitäväksi.

Tarvepuut. Kuivaa kuusipuuta käytetään kanootin rakennukseen ja se onkin siihen ihan soveliasta. Haapa on kyllä keveämpää ja lujempaa, mutta myöskin kalliimpaa ja sitä on vaikeampi saada. Puukehään tarvitaan 11 kpl. 4.3 m pituista, 2.5 sm levyistä ja 1.3 sm paksuista ripaa eli liistaa, 2 kpl. saman pituista, nelikulmaista, 2.5 sm paksuista ripaa, 3 kpl. 3 tai 4 m pituista ja 2.5 sm paksuista lautaa sekä 1 kpl. 5 sm paksuinen lauta, kaikki niin oksattomia kuin mahdollista. Sopivin on ottaa nämä tarvepuut valmiiksi sahattuina ja höylättyinä höyry-nikarruslaitoksesta, jos sellaista on lähellä, vaan muuten sahataan liistat kuusilankusta.

Kaaret. Mitä tiheämpään pannaan kaaria, sitä tasaisemmaksi ja solakammaksi tulee kanootin muoto. Täysin tyydyttävä määrä on 8 kappaletta, joka myöskin riittää tekemään venettä kyllin vahvaksi. Tästä lähtein merkitään kaaria numeroilla I—VIII, kokosta perään lukien. Seuraavan taulun ja siihen kuuluvan 1:sen kuvan (siv. 94) avulla piirustetaan kaarien kaavat täydellisessä koossa.

Taulu kaarien suuruudesta. Mitat senttimetreissä. Kirjaimet osoittavat 94:n sivun 1:seen kuvaan.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
A—B	29	28.8	28.7	28.5	28.5	28.5	28.8	29
A—C	26	25	24	22	21.5	22.8	24	25
A—D	20	15	12	8	8	8	8	10
A—E	14	10	7	4	4	4	4	7
A—F	9	4	4	2	2	2	2	4
A—G	4	1	1	0	0	0	0	1
C—c	13.5	21.5	26.7	30.0	33.3	30.0	24.6	17.0
D—d	12.0	18.5	24.0	26.0	31.0	26.5	21.5	13.1
E—e	10.0	16.0	21.5	22.3	28.0	22.0	18.0	11.3
F—f	7.7	10.5	16.8	19.5	25.0	17.0	14.7	8.2
G—g	5.0	5.0	10.5	15.0	19.0	8.0	5.0	4.0

Jos esim. tahdotaan piirustaa IV:s kaari, vedetään paperiarkin laitoihin suorat viivat Ax ja Ay kohtisuoraan toisiinsa vasten. A:sta lähtein mitataan 93:llä sivulla olevan taulun IV:nen sarakkeen mukaan $AB = 28.5$ sm, $\triangle C = 22$ sm, $AD = 8$ sm, $AE = 4$ sm, $AF = 2$ sm, $AG = 0$ sm, s. o. G-piste tulee A:han. C:stä, D:stä, E:stä ja F:stä vedetään suorat viivat samaa suuntaa kuin Ax. Niistä mitataan (vrt. kuv. 1) $Cc = 30$ sm; $Dd = 26$ sm, $Ee = 22.3$ sm, $Ff = 19.5$ sm, Gg (eli Ag) = 15 sm. B:stä c:hen vedetään suora viiva; c, d, e, f, g ja A yhdistetään kaarevalla viivalla. Samalla tavalla tehdään muiden kaarien kaavat taulun mittojen avulla.

Saatua siten kaaren puolikasten kaavat leikataan niiden mukaan koko kaarien kaavat, jotka sitte voidaan suorastaan piirustaa (hienommille) kuusilaudoille. Että tarvepuita säästyisi ja kaaret tulisivat niin keveiksi kuin mahdollista, tehdään ne useammista paloista, jotka ruuveilla kiinnitetään toisiinsa. 2:nen kuva 91:llä sivulla on tässä riittävänä ohjeena I:sen, II:sen ja VIII:nen kaaren ja 3:s kuva III:nen, VI:nen ja VII:nen kaaren teossa. Kuvissa näkyvä pilkkuviiva osoittaa I:sen kuvan A-kohtaa; sitä viivaa myöten tulevat kaaret olemaan kōlillä. Että kaaret voitaisiin vakavammin kiinnittää kōliin, tehdään niiden alapuoli keskeä vähän leveämmäksi, kuten kuvista näkyy; siten voidaan siihen tehdä lovi kōliä varten. Kaaripalasiin leveys ei mistään kohdasta saa olla vähempää kuin 3 sm. — Huomattakoon, että kaaren eri kappaleet otetaan niin pitkin puuta kuin mahdollista.

VI:s ja V:s kaari, jotka tulevat istuinsijan pääseiniksi, tehdään umpinaisiksi. Ne sahataan hienoista laudoista, joista kaksi levyä rinnakkain riittää seinäin korkeudeksi. Seinän levyt saumataan yhteen ja päihin kiinnitetään ruuveilla liistat, kuten 4:s kuva osoittaa.

Istuinsija on pikemmin tehtävä riittävän pitkäksi kuin liian lyhyeksi. Sovelias pituus on 120 sm. Tavallisesti teh-

dään se niin, että IV:nen ja V:nen kaariseinän laitoihin nautaan hienoja, sen pituisia lautoja. Mutta koska on vaikea saumata tätä laatikkoa niin tarkaksi, että se pitäisi vettä, ehdotetaan tässä toista rakennustapaa tätä kanootin tärkeätä osaa varten. Ainoastaan kehä tehdään puusta ja sen ympärille pingotetaan sitte purjekangasta. Kehä tehdään siten, että IV:teen ja V:teen kaareen kiinnitetään ruuveilla hienomista laudoista sen pituisia kappaleita, kuin äsken määrättiin istuinsijan pituudeksi. Näitä lautoja varten ovat 4:ssä kuvassa A:n kohdalla olevat lovet aiotut; IV:ssä kaareessa on loven leveys 26 sm, V:ssä 32 sm. C-nurkkiin tehdään samoin lovet ja kiinnitetään niihin ruuveilla istuinsijan pituiset laudat, joiden sisälaita on suora, vaan ulkolaita vähän kaareva kanootin kansilaidan mukaan (kuv. 6). Nämä laudat tehdään päistä 3 sm ja keskeä 5 sm leveiksi. Sitte vielä sovitetaan 4 sm leveät liistat pääseinien välille siten, että niiden sisälaidat tulevat yhtä etäälle päiden korkeimmista kohdista, yksi kummallekin puolelle (kuv. 4 B ja kuv. 6 EF). Näiden liistojen välimatka on V:ssä kaareessa 44 sm, IV:ssä 27 sm.

Köli. Jos ei kasvannaisväärrää puuta ole saatavana, sahataan kokka- ja peräpuu paksummasta laudasta (2.5 sm pak- susta) kahteen kappaleeseen, kuten 5:s kuva osoittaa. Korkeus AB on 30 sm. Muoto, molemmissa yhtäläinen, voidaan tehdä enemmän tai vähemmän kaarevaksi. Liian jyrkkä kokka ei kuitenkaan ole hyvä. Köliksi pannaan toinen nelikulmainen ripa, kiinnittäen ruuveilla alta päin kokka- ja peräpuuhun (katso kuv. 5). Liitokset D:ssä ja C:ssä pitää hyvästi vetää kiinni vahvoilla ruuveilla. Köli tehdään niin pitkäksi, että kokan ja perän ylänokkain väliä tulee 4 metriä.

Kanootin kehän kokoon pano. Istuinsijan paikka sovitetaan niin, että laatikon etupäästä kokan nokkaan jää väliä 138 sm. Tampereen purjekankaasta n:o 4 leikataan kaksi 180 sm pituisia kappaleita istuinsijan kehäksen verhoiksi. Niiden

laidat asetetaan päällekkäin pitkin köliä sille kohdalle, joka on mitattu istuinlaatikolle, ja laatikko sitte sisältä päin kiinnitetään ruuveilla köliin. Että kölin ja istuinlaatikon sauma tulisi vettä pitäväksi, ei ruuvien väliä saa jättää enempää kuin 8 sm. Purjekangas-kappaleiden irtanaiset päät kummaltakin puolelta käännetään ylös istuinsijan pääseiniä vasten ja naulataan niiden laidat päällekkäin pitkin seinien keskiviivaa tai kiinnitetään ruuveilla päälle liista kölistä suoraan ylös päin. — Sitte kiinnitetään paikoilleen kummallekin puolelle se kanootinliista, joka juoksee pitkin kannen laitaa. Se tapahtuu siten, että liistat ruuvataan kiinni kokkapuun nokan laitaan, sitte istuinlaatikon ylänurkkiin ja viimein peräpuuhun. Istuinsijan verhoksi aiotut kangaskappaleet vedetään ylös istuinsijan pääseinien ja mainittujen liistojen välitse ennen, kuin ne liistat ruuvataan kiinni. Ulkosärmät näistä ja muista laitaliistoista pitää ennen kiinnittämistä sysätä höylällä pois, että ei jää teräviä laitoja ulkokangasta vasten, joka niiden päälle kiinnitetään. — Tehtyä 2:ssa ja 3:ssa kuvassa A:n kohdalla merkityt lovet köliä varten kaariin, asetetaan kaaret kölille siihen paikkaan, johon kukin paraiten sopii jo kiinni olevain sivuliistojen väliin, joihin ne kiinnitetään ruuveilla. Tietysti on kaarien nurkkia ennen niiden asettamista paikoilleen leikattava sen mukaan, että sivuliistat soveltuvat niitä vasten tarkkaan. Köliin kaaret kiinnitetään helpoimmin kahdella naulalla, jotka lyödään yksi kummaltakin puolelta viistoon ja ristiin kaarista kölin yläpintaan. Kaaria asettaessa on katsottava, että 2:ssa, 3:ssa ja 4:ssä kuvassa B:llä merkityt kohdat kaikki tulevat suoraan linjaan kokka- ja peräpuun nokkien kanssa. -- Kanootti käännetään sitte alas suin, köli ylös, ja ruuvataan kiinni muut sivuliistat, ensin ne, jotka tulevat lähimmä köliä, 4 kummallekin puolelle yhtä etäälle toisistaan. Paras on kiinnittää liistat parittain, koska kanootti helposti tulee kieroksi,

jos ensin kiinnitetään kaikki liistat toiselle ja sitte vasta kaikki toiselle puolelle. Se liistapari, joka tulee lähimmäksi köliä, kiinnitetään myöskin 3 tai 4 ruuvilla istuinsijan lautapohjaan. — Mikäli sivuliistoja kiinnitetään paikoilleen, painetaan myöskin sivuilta vielä irtanainen istuinsijan kangas liistoja vasten, niin että istuinsija siten saa oikean muotonsa. Viimeksi puristetaan kangas muutamilla ruuveilla ylimmän liistaparin ja istuinlaatikon ulkolaitojen väliin. — Kanootin keskiosan vahvistukseksi sahataan viimein vielä kaarenkappaleet (sellaiset kuin sivukappaleet 3:ssa kuvassa) sen mukaan, että ne soveltuvat istuinsijan laidoille pääseinien keskivälille. Ne kiinnitetään paikoilleen ruuveilla, jotka ulkoa päin kierretään liistojen ja pohjalautojen laitain lävitse. Istuinsijan kangas tulee vielä sitenkin puristetuksi näiden vahvistuskaarrien ja sivuliistojen väliin. — Kun sitte vielä kankaan ulkonurkat ja irtanaiset laidat naulataan kiinni istuinsijan pääseiniin ja laitojen syrjiin ja kankaasta leikataan liika pois, on istuinsija valmis. — Kanootin puukehään kuuluu vielä liista (katso kuv. 5 A ja kuv. 6 C), joka perä- ja kokkapuusta menee kaarien korkeimpia kulmia (pisteitä B, kuv. 2—4) myöten istuinsijan pääseiniin, upotettuina kaariin. Tämä liista tehdään 6 sm leveäksi ja höylätään siten, että sen yläpuoli tulee keskeltä kaltevaksi kummallekin sivulle päin. Upotettuna se ei saa jäädä korkeammalle kaaria. Kokka- ja emäpuun luona sovitetaan se hyvästi liistojen väliin ja ruuvataan niihin kiinni. Näihin liistoihin lyödään sekä kokkaan että perään rengaskopit jukkonuoraa varten jo ennen, kuin liistat asetetaan paikoilleen. — Valmis kanootin kehä voidellaan keitettyllä liinaöljyllä kerran tai kahdesti, joten se pysyy keveämpänä eikä niin helposti vahingoitu kosteudesta. Varsinkin on ruuvien päät peitettävä vernissalla tai öljyväriellä, että säilyvät ruostumiselta.

Kankaan naulaaminen. Tiheä ja kaikin puolin sovelias kangas on Tampereen purjekangas n:o 4. Sitä tarvitaan kaksi kanootin pituista kappaletta. Niiden laidat asetetaan päällekkäin kölille ja naulataan siihen kiinni noin 1.3 sm pituisilla vaskipilkeillä. Naulaaminen aletaan keskeltä ja lyödään pilkkejä tiheään, enintänsä 3 sm päähän toisistaan niin pitkälle, kuin köli on suora. Sitte kiinnitetään kangas muutamilla pilkeillä (ei varsin tiheään) kannen laitoihin, alkaen samoin keskeltä. Sikäli, kuin kangas mukautuu liistoille, rupeaa kanootin tuleva muoto näkymään, ja naulaamista voidaan jatkaa kokka- ja peräpuuhun, jolloin tietysti saadaan nurkista leikata pois melkoiset palat sen mukaan, kuin kokka ja perä ovat pyöreät. Kun köliin naulaaminen on tehty loppuun asti, käännetään kangas ylös kannelle ja naulataan tiheään pitkin keskiliistaa, laidat päällekkäin, niin pitkälle, kuin se kummaltakin puolelta ulottuu yhteen. Kangas ei ole niin leveätä, että se peittäisi kannen kokonaan, vaan jää aukot istuinsijan eteen ja taakse ja sivuille. Sitte naulataan kangas pitkin istuinsijan kansiliistaa istuinsijan-kankaan laidan päälle. Siitä kohdasta keskiliistalta (kuv. 6), jossa aukko alkaa, pannaan liistat istuinsijan pääseiniin kankaan laitojen alle, jotka naulataan niihin kiinni; ja kolmikulmaiset aukot peitetään sitte eri tilkuilla. Istuinsijan sivulla olevien aukojen peitteeksi leikataan sopivat kappaleet, jotka käännetään äsken kiinni naulattujen kankaanlaitojen päällitse, kannen laidan ylitse alas ja naulataan kiinni ylimpään laitaliistaan. Sisälaidat vedetään niiden liistain päällitse, jotka ovat istuinsijan suun laitoina. Ympäri suun kiinnitetään ruuveilla vielä ohuet, 8 sm korkeat pystyseinät suojaksi aaltojen loiskeelta (kuv. 6 ja 7 EF ja kuv. kirjan nimilehdellä). Näiden seinien ja istuinsijan suuliistojen väliin pitää puristaa viimeksi mainitut kansikangasten laidat. Viimein naulataan istuinsijan suun sivuseinien viereen pääseinien päälle suuseinäin pääkappaleet. —

Kankaan naulaamisessa on otettava huomioon, että kangasta ei saa naulata kiinni niihin neljään laitaliistaan, jotka ovat kölin ja kannen välillä. — Jos soveliaista leveämpää kangasta voidaan saada, kuin tässä on esitetty, käypi kannen peittäminen paljon yksinkertaisemmaksi. Liian harvaa kangasta ei pidä valita. — Jos tahdotaan jättää pääsyä kanootin sisustaan, joka kyllä on hyvä sekä kanoottia kuivatessa että runsaampia matkatarpeita pakatessa, voidaan laittaa luukut niiden kolmikulmaisten kangastilkkujen sijaan, joilla tässä on esitetty peitettäväksi istuinsijan eteen ja taakse jääneet aukot. Sellaisia luukkuja voidaan tehdä hyvin monella tavalla, jonka tähden se jätetään kanootin tekijän oman keksinnön varaan. Huomattava on ainoastaan, että luukkujen pitää tarkkaan ja lujasti käydä aukkojen laitoihin joka puolelta, koska muuten kanootin turvallisuus menetetään. Kaikissa tapauksissa pitää kokkaan ja perään lähelle emäpuuta kaivaa vähintään 2.5 sm laajuiset reiät, joista voidaan laskea kanoottiin kokoutunut vesi pois. Reiät pidetään korkeilla suljettuina.

Ulkoköli y. m. Siihen köliliistaan, johon kangas naulattiin kiinni, kiinnitetään ruuveilla toinen nelikulmainen ripa ulkoköliksi. Kokka- ja peräpuun päälle asetetaan sen jatkoksi soveliaita liistapaloja. Niiden vahvikkeeksi voidaan kokka ja perä vielä vuorata hienolla vaskilevyllä. — Pitkin ylintä laitaliistaa naulataan kannen laidan tasalle kapea liista, joka saadaan siten, että viimeinen hienompi liista sahataan pitkittäin kahtia. Nämä liistat höylätään sileiksi ja särmät pyöristetään. Että kangas myöskin kölin ja näiden liistojen alla tulisi vettä pitäväksi, naulataan ne kiinni vasta sitte, kuin kanootti eli kangas on ulkopuolelta jo yhteen kertaan maalattu.

Maalaaminen. Väriin määrää kukin mielensä mukaan; valkoinen kanootti kuitenkin näyttää vesillä sievimältä. Kansi ja istuinsijan sisus on sitä vastoin tehtävä tummemmiksi, koska valkoinen väri auringon paisteessa häikäsee sil-

miä. Maalataan öljyvärillä kahteen kertaan. Jos käytetään valkoista väriä, on sinkkivalkoinen kestävämpää vedessä ja sen tähden parempaa kuin lyijyvalkoinen. Ennen maalaamista voidellaan kangasta runsaasti keitetyllä liinaöljyllä (liinaöljy-vernissalla).

Paino. Tämän kertomuksen mukaan tehty kanootti painaa 22 kiloa.

Airo tehdään oksattomasta kuusipuusta. Sen muoto näkyy 8:sta kuvasta. Pituus on 2 tai 2.5 metriä. Lapojen leveys on 16 tai 18 sm ja pituus 25 tai 30 sm. Usein tehdään lavat kuperoiksi, joka on parempi soudussa, mutta sellaiset airot ovat heikkommat. Kummankin lavan juureen pannaan nahkainen tai gumminen rengas suojelemaan käsiä vedeltä, jota juoksee lavoista pitkin vartta.

Kustannuslasku:

Tarvepuut edellä (siv. 92) olevan osoituksen mukaan <i>Smc.</i>	5: —
Kangas: Tampereen purjekangasta n:o 4, 1,17 m tai 70 p. kyynäriä. Laatikkoon 1 ja sivuihin 12 m	14: —
Ruuveja ja nauvoja	2: —
Vaskipilkkejä $\frac{1}{4}$ kiloa	1: 25.
Renkaat ja kopit kokkaan ja perään	1: —
Öljyä ja väriä.	6: —
	<hr/>
	Summa <i>Smc.</i> 29: 25.

Varustautuminen pitkälle matkalle.

Kanootissa ei ole tilaa suurelle ja raskaalle kappaleille. Tavaravarasto on sen tähden supistettava niin pieneksi kuin mahdollista, vaan samalla sen kuitenkin pitää täyttää kaikki mukavuuden tarpeet ja suojella märkyydeltä ja kylmältä. Saavutetun kokemuksen mukaan annetaan tässä muutamia ohjeita.

Ensinnä vielä kerran huomautettakoon, että pitkillä matkoilla liikkuva kanoottimies ei ole kilpasoudun urheilija. Hänelle sen tähden ei ole hyötyä noista isokauluksisista ja lyhythihaisista trikoo-paidoista, joissa monikin kanoottimies herrastelee kaupunkien satamissa. Matkailijan ei tarvitse näytellä käsivarsiensa lihaksia; tarpeellisempi on hänen suojella auringon paahteelta niitä ihon paikkoja, jotka tavallisesti ovat peitossa. Tuollainen urheilupuku sitä paitsi pakottaisi häntä kuljettamaan mukanaan eri vaatteita muutettavaksi ylle joka kerran, kuin vähänkin kauemmin viivytään maissa; ja siinä on vielä yksi syy sen käyttämistä vastaan.

Kanoottimiehelle: Väljä flanellipaita, jossa on mukaiset hihansuut ja leveä, alas käännetty kaulus, jonka alle kaulaliina solmitaan; rintataskut nenäliinaa y. m. varten; väri mielen mukaan. Väljät polvihousut villa-

kankaasta. Pitkät, tummanväriset sukat ja kengät; erittäin sopivat ovat lipokkaat (varrettomat pieksut). Raskaat saappaat ovat kömpelöt ja vastenmieliset kanootissa. Sekä sukat että kengät on muuten teetettävä sellaiset, että voidaan nopeasti riisua jalkansa, milloin tarvitaan vetää kanoottia hyvin virtaisista tai mataloista paikoista. Siitä samasta syystä on juuri polvihousujenkin käyttäminen välttämätön. Alushousut myöskin polvihousujen kaavaan. Nuttu mieltä myöten, paraiten viitan muotoinen ja sellaisesta kankaasta, joka vähän suojelee sateelta eikä pelkää kastumista. Liivi tarpeeton. Päällysvaatteena käytetään saalia, joka yöllä kelpaa peitteeksi. Sopivin päähine on hieno, kevyt ja pehmeä huopahattu.*) Puukko vyölle.

Päällysvaatteita otetaan vain yhdet, alusvaatteita ja flanellipaitoja sitä vastoin kahdet, niin että voidaan muuttaa tarpeen mukaan. Suurempi varasto on tarpeeton, kun pesettäminen käy päinsä. Yöpukuun kuuluu pitkä yöpaita.

Kanoottiniaiselle: Päällyspaita ja lyhyt hame flanellista. Flanellimekko, joka voidaan panna nappiin flanellipaidan päälle. Jalkineiksi sopivat keveät, vettä pitävät, rasvanahkaiset puolisaappaat, taikka myöskin pehmeät kengät, joita silloin tarvitaan kaksi paria. Alusvaatteita sen verta, että on kerta muuttaa, muuten

---

*) Erittäin käytöllinen on n. s. sänkihattu („ullstump“), joka Wecksellin hattukapassa Helsingissä maksaa 4 markkaa.

muodoltaan mieltä myöten, kuitenkin siten, että ovat keveät ja mukavat ja antavat vapaasti liikkua. Kevyt sadeviitta gummikankaasta tai öljytystä palttinasta. Päähine samanlainen kuin kanoottimiehelle. Iso saali välttämätön. Puukko vyölle.

Muut tarpeet: Pieni ompelurasia kaluineen vaatteiden korjausta varten. — Kiniiniä ja ooppiumia (käytettäväksi lääkärin määräyksen mukaan). Side- tai muuta parantavaa laastaria sekä purkki vaseliinia tai lanoliinia. Tulitikkuja. — Kompassi, karttoja (maanmittaus-hallituksen karttalehtiä, joita on saatavana joka kirjakaupassa); Matkailija-yhdistyksen käsikirja. — Kanoottin korjaamista varten (katso tuonnempaa siv. 108) otetaan purjekangas-tilkkuja, vaskipilkkejä ja purkki gummisementtiä. *)

Eväs. Suuria ruokavaroja ei voida ottaa mukaan eikä tarvitakaan, kun joka päivä saadaan kyllä päivän tarpeet. Tee ja kakao ovat ainoat, joita ei missään tapauksessa pidä unhottaa. Muutamia purkkeja linnunsäilytteitä sopii myöskin kanoottiin ja ne monesti ovat hyvään tarpeesen, mutta voidaan tulla hyvästi toimeen ilmankin niitä. Kakaon ja teen laittamista varten missä hyvänsä matkan varrella, etsimättä taloja, otetaan mukaan tarpeellisia talouskaluja.

---

*) Saadaan tilaamalla E. Lönnbeckin gummikaupasta Helsingistä. Hinta 1: 50 purkilta.

Pakkaaminen. Se osa tavaroista, jota on suojeltava kastumiselta, asetellaan mukavimmin kahteen vaksikangas-pussiin, jotka voidaan hyvästi solmita kiinni, että niihin ei pääse vettä; toisessa pidetään joka päivä tarvittavia tavaroita, toisessa muita. Kartat, kompassi ja matka-käsikirja pidetään irrallaan kanootissa tai eri kotelossa, josta niitä on helppo saada käsille. — Jos on luukkuja kanootin sisään, säilytetään tavarat paraiten kannen alla, vaan muuten istuinsijassa sivukan-sien alla.

Selkänoja. Pitkällä matkalla istutaan kokoon asetellulla saalilla, niin että muuta istuintyyntyä ei tarvita. Sitä vastoin ei voida tulla toimeen ilman mukavaa selkänojaa. Tavallisesti käytetään H:n muotoista puutukea, joka irrallaan riippuu istuinsijan suun laidalla ja ruumiin kumarrusten tai oikeenemisten mukaan liikkuu siinä. Tämän selkänojan korkeus on enintään 24 sm. Se poikkiliista, joka tukea kannattaa istuinsijan laidalla, kiinnitetään 8 tai 10 sm päähän nojan yläpäästä. Hienoa, korkkilastuilla täytettyä ja purjekankaalla päällystettyä tyyntyä voidaan myöskin käyttää selkänojana.

Vara-airo sidotaan kannelle pitkin istuinsijan sivuliistaa, kuitenkin niin löyhästi, että se tarpeen tullen helposti saadaan siitä irti.

Kansivaate istuinsijan aukolle tehdään keitettyyn liinaöljyyn kastetusta palttinasta. Se leikataan ja asetetaan niin, että se soutuessa mukautuu soutajan ruu-

mista myöten, mutta kuitenkin on niin irrallaan, että se ei kahlehti häntä kanoottiin kiinni, jos se sattuisi kaatumaan. Maalle noustessa pitää voida panna se kiinni yli koko istuinsijan aukon, niin että se suojelee sateelta, vaikka kanoottia ei joka kerta kaadettaisikaan alas suin.

Jukkonuora, vähintään 6 metrin pituinen, sidotaan kokkarenkaasen. Usein on nuora perärenkaassakin tarpeen.

Sieni. Kokoutuvan veden pois saantia varten pitää aina olla kanootin istuinsijassa käsillä pehmeä pesusieni.

Yleisiä ohjeita.

Seura. Pitkille matkoille ei matkailijan pidä kanootilla lähteä yksinään, vaan vähintään on joku toinen hankittava kumppaniksi. Pitkillä matkoilla liikkuvan kanoottimiehen pitää osata uida. Jokainen vastaa itse omasta puolestaan.

Nopeus ja aika. Hyvällä ilmalla soutaa kanoottimies (ja nainenkin) helposti, ilman liikaa voimain ponnistusta, 30 tai 35 kilometriä päivässä. Vastatuuli vähentää nopeutta melkoisesti. Aikaa voidaan arvikoida kullekin matkalle siten, että luetaan 25 tai 30 kilometriä päiväksi. Käyttämällä höyrylaiva-kyytiä joilla-kuilla matkan osilla säästyy aikaa melkoisesti.

Matkakustannuksiksi varustetaan 1 tai 1 1/2 markkaa päiväksi; kaupungeissa ja höyrylaivoilla on menoja enempi. Rahat vaihdetaan hienoiksi.

Kanootin hoito. Rantaan laskiessa on katsottava, että kanootti ei raapiudu eikä hankaudu teräviin esineihin. Maalle vetäessä on sitä pidettävä kölinsä varassa, että kangas ei hankaudu. Yöksi käännetään kanootti alas suin. Jos siinä on luukut kanootin sisään, on ne avattava, että kosteus helpommin haihtuu pois ja kangas pysyy kuivana. Kanootti voidaan jät-

tää mihin hyvänsä, yksin kaupunkien laitureillekin, vartioimatta. Mitä paremmin se on näkyvissä, sitä paremmin se säilyy vaaralliselta uteliaisuudelta; pienuutensa sitä suojelee kylliksi. — Ennen lähtöä pitkälle matkalle on kanootti voideltava vedenrajaa myöten sulalla talilla ja matkalla uudestaan silloin tällöin.

Paikkaaminen. Jos kanootin kankaasen tulee reikä, paikataan se yksinkertaisimmin purjekangastilkulla, joka kiinnitetään gummi-sementillä (siv. 104) reiän päälle ja sitte voidellaan kokonaan samalla sementillä. Kanootin pitää olla paikatus ihana kuiva. Että tilkku saataisiin vielä paremmin kiinni, leikataan se niin suureksi, että laidat ulottuvat lähimpiin liistoihin reiän kummallekin puolelle, joihin laidat naulataan kiinni vaskipilkeillä. Suurempi reikä, jota ei tällä tavalla saada hyvästi tuketuksi, paikataan siten, että siitä (hätätilassa leikattua pitkin rihmoja sitä suuremmaksikin) pistetään sisäpuolelle puupala, joka, jos mahdollista, asetetaan liistojen varaan. Siihen sitte naulataan paikka niin, että laidat hyvästi painuvat päällekkäin puuta vasten. Gummi-sementtiä on nytkin käytettävä.

Kanootin **kuljetusta maitse** on tarkkaan valvottava. Lyhyet matkat (1 kilometrinkin) kantaa kaksi henkeä helposti kanootin olallaan. Pitemmät matkat on kuljetettava hevosella ja kärryillä. Silloin on tarkkaan katsottava, että kanootti ei täristessä hankaudu mihinkään terävään esineeseen. Suojeluskeinoina käytetään heiniä, mieluisimmin heinäsiä. Tavallisille

kaksipyöräisille pitkille liistekärryille voidaan helposti sovittaa kolme kanoottia. Samoin Itä-Suomen nelipyöräisille kärreille (katso siv. 69). — Rautatiellä kuljettaessa ei tarvitse peljätä alusten vahingoittumista. Niitä on paras lähettää tavarajunassa. Matkustajajunaan voidaan niitä saada ainoastaan asemanpäällikön erityisellä suostumuksella, ja maksukin on silloin paljon suurempi. — Höyrylaivoilla, joita lämmitetään puilla, on kanoottia suojeltava kipunoilta, jotka tuota pikaa polttavat siihen reikiä.

Koskista ja virroista kulku. Missä soutamalla voidaan päästä *vastavirtaan*, ei ole mitään muuta peljättävää kuin vastaan tulevat tukit ja alukset. Jos ei soutu riitä voittamaan virran kovuutta, koetetaan jukosta vetää kanoottia ylös pahasta paikasta. — Laskeissa *alas* virtapaikoista ei pidä yleensä varmasti luottaa rantalaisten ilmoituksiin eikä neuvoihin. Jos on korkeita ja kuohuvia aaltoja taikka kiviä laskettavassa koskessa, on aina noustava maalle tarkastelemaan. Jos päätetään laskea, pitää koko aika vakavasti katsoa cteen päin pitkin virtaa, ja soutaa tiheään ja voimakkaasti. Katsahdus sivulle, ohi tanssiviin rantoihin, huimaa. Jos koskesta par'aikaa lasketaan tukkeja, ei tarvitse ajatella jäljestä tulevia, vaan ainoastaan niitä, jotka ovat edellä. Jos sitä vastoin päätetään kiertää koskea maitse, voidaan kanootin kantamista melkoisesti lyhentää käyttämällä hyväkseen rannoilla tavalista vastavirtaa, jota myöten voidaan soutaa ihan pa-

han paikan niskaan asti. Samoin on vastavirrasta etua, jos on kaksi koskea ihan peräkkäin. Jos silloin lasketaan ensimmäisestä, voidaan ajoissa kääntyä rannan vastavirtaan ja siten nousta maalle toisen kosken niskaan. Tässä on kuitenkin muistettava, että ei saa liian jyrkkään eikä liian aikaisin kääntyä, koska silloin kanootti voi helposti kaatua. — Viimeksi vielä huomautettakoon, että *koskista ei pidä muiden laskea kuin aivan tottuneiden kanoottimatkailijain, jotka vähitellen ovat saavuttaneet taitoa harjoittautumalla ensin pienemmissä virroissa*. Sillä koskenlasku ei ole vaaraton. Jos koskessa käy suuret aallot, niin siinä sitä paitsi saa hyvän kylvyn kuohuista.

Raju ilma. Kanootti kestää hyvästi myrskyäkin ja suuria aaltoja. Kuitenkin on soutu silloin raskas ja vaatii alinomaista suurta valppautta. Parempi siis on pyrkiä maalle kuin uhoitella luonnon voimia. Jos järvi äkisti rupeaa kovasti aaltoilemaan, täytyy pitää kanootti suoraan vasten tai myöten aaltoja. Syrjätuulta on kartettava.

Kaatuminen. Vaikka kaatumista ei tarvitse peljätä, jos vain tavallisella varovaisuudella ja ymmärtäväisyydellä kanoottia ohjataan, on kuitenkin säännöllisesti pidettävä jukkunuoran pää sidottuna esim. vyölle tai muuten vaatteihin. Sillä kuin joudutaan pois kanootista, se silloin ei jää ajelehtimaan aaltojen ja tuulen mukaan. Helposti se siten saadaan kiinni ja voidaan ratsastaa sen kölillä rantaan asti. Kovalla tuu-

lolla on raskas kääntää kanoottia ylös suin ja hyvin vaikea vähitellen päästä istuinsijaan. — Jos ei ole vara-airoa, on se ainoa airo, kuin muassa on, sidottava keskipaikasta kanoottiin hienolla, niin pitkällä nuoralla, että se ei haittaa soutua.

Parempi on karttaa vaaraa kuin tahallaan antautua sille alttiiksi.

BLEKHOLMAN VENEVEISTÄMÖ

HELSINGISSÄ.

Telegraafiosoite: BLEKHOLMAN VEISTÄMÖ,
HELSINKI.

Tekee

Rakennus- ja purje-
piirustuksia
kaikenlaisiin aluksiin.

Tekee

purjeita, lippuja,
presenningejä, y. m.

Rakentaa

omain tai ulkoa tuotujen
piirustusten mukaan

puu- ja kangasveneitä.

Ottaa vajaan

Talvensuojaan

sekä

varustaa ja korjaa
niitä veneitä.

Ainainen varasto

purjekangasta,

ja

muuta sellaista, metallipultteja,
sekä kaikenlaisia

metsästys-

ja

venetarpeita.

Sekä puu- että kangaska-
noottien tilauksia otetaan
suoritettavaksi.

Purjekangas-kanootteja
tehdään kolmessa viikossa,
tilauksen tulosta.

Rakennukseltaan tavallisen
kanootin hinta on 60 mk.
Erikoisesta varustuksesta tai
rakennustavasta otetaan lisä-
maksua.

Huom! Joku määrä purje-
kangaskanootteja on tavalli-
sesti varastossa. Lähetetään
heti, kuin tilaus ynnä 60 mk.
saapuu.

Rahti- ja kuljetuskustan-
nukset suorittaa ostaja.

Mela

litteä-lapainen 5 mk.

kupera- „ 8 „

Huom! Gummirenkaat me-
laan maksavat erittäin 50 p.

Ilmoitus.

Yhteisellä nimellä *Matkailu ja Vireys* on aikomus toimittaa sarja itsenäisiä viikkoja, joihin tulee kuvauksia matkustuksilta omassa maassa ja kirjoituksia vireyttä edistävästä aineista. *Matkailu ja Vireys* ilmestyy yht'aikaa suomeksi ja ruotsiksi ja on aiottu varsinkin vaurastuneelle nuorisolle kehoitukseksi ja ohjeeksi heidän valitessaan jotakin tehtävää lupaja muiksi vapaa-ajoiksi. Sitenpä aiotaan eri kirjoituksissa käsitellä eri matkailutapoja mailla kesäiseen aikaan ja samoin ottaa huomioon kaikenlaisia vireyden harjoituksia, jotka soveltuvat virkistykseksi työkausien vapaahetkinä.

Tämän aikeen toteuttaminen käy mahdolliseksi siten, että monelta taholta on luvattu apua.

Ensimmäinen viikko, Toht. Aug. Ramsayn kirjoittama **Kesämatkoilla kanootissa** näyttää *Matkailu ja Vireys* sarjan suunnan. Paitsi kuvauksia elämästä kanootissa on tässä vihossa käytöllisiä ohjeita ja neuvoja, joten se kelpaa täydelliseksi käsikirjaksi kanoottimatkailejoille.

Porvoossa joulukuussa 1890.

Werner Söderström.

